

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Христос се роди!

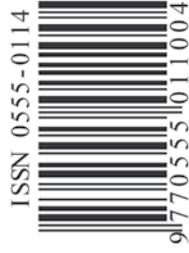
www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

2,5 KM 1-15. јануар 2013. године

Цена 90 динара

Број 1099-1100

ISSN 0555-0114

9780555011004

Светиње Косава и Метохије – Манастир Бањска –

Манастир Бањска, у живописном крајолику, на обали истоимене речице – десне притоке Ибра, у подножју планине Рогозне, са црквом посвећеном Светом Стефану саграђен је између 1313. и 1317. године, као задужбина српског краља Стефана Уроша II Милутина, једног од најмоћнијих владара из династије Немањића.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1099–1100

4	24	41
Божићна посланица	Једно онтолошко тумачење Песме над песмама Блаје Панићелић	Вести из прошлости
8	27	42
Активности патријарха	Папирус под скенером Алберто Камиљани	Наука, уметност, култура
10	29	43
Христос се рађа – славите!	Слово убија, а дух оживљује Владета Јерошић	Кроз хришћански свет
12	32	44
Упокојио се у Гостоду Епископ жички Хризостом	Храм Св. Кирила и Методија у Малмеу, Шведска Милан Ситарски	Из живота Цркве
13	34	
Сећање на Епископа Хризостома Архимандрит Арсеније (Главчић)	Православна Црква у Шведској: Архимандрит Доротеј (Форснер) Роса Пејтровић Холмбрі	
15	36	
Опело и сахрана Епископа жичког Хризостома	Настанак живота Драгица П. Ковачевић Драган С. Веселиновић	
17	38	
Разговор са прим. др Александром Рамахом Зависност је излечива болест Славица Лазић	Библиотека манастира Велика Ремета Весна Пејтровић	
20	40	
Литургијска димензија православне веронауке (четврти део) Прошојереј-страворфор др В. Вукашиновић	Свет књиге	
22		
Вера као сједињење у Христу Јован Блајовић		

На насловној страни:
Манастир Калудра
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полуогледна 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авиона: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-471-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113

ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786
e-mail: pravoslavlje@spcr.rs – редакција
preplata@spcr.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс: 032/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Канцеларије за сарадњу са црквама
и верским заједницама Владе Републике Србије

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ
О БОЖИЋУ 2012. ГОДИНЕ

ИРИНЕЈ

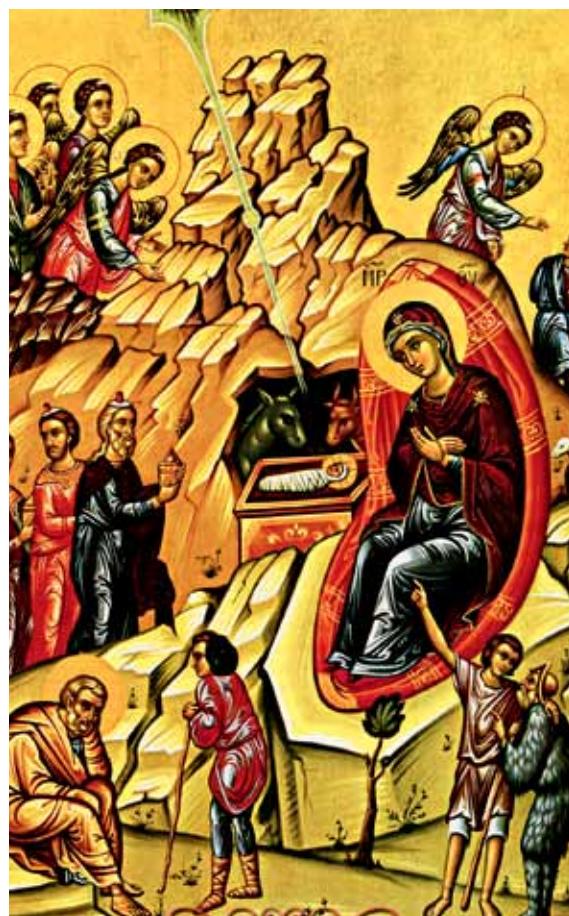
ПО МИЛОСТИ БОЖОЈ
ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП
ПЕЂКИ, МИТРОПОЛИТ БЕОГРАД-
СКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ
СРПСКИ, СА СВИМ АРХИЈЕРЕЈИ-
МА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦР-
КВЕ, СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ
И СВИМ СИНОВИМА И КЊЕРИМА
НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ: БЛАГОДАТ,
МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И
ГОСПОДА НАШЕГА ИСУСА ХРИ-
СТА, И ДУХА СВЕТОГА, УЗ РАДО-
СНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:

МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

Радујте се, праведни, кличите небеса,
играјте горе јер Христос се роди...

(*стихира на божићном јуђрењу,
ілас чејшврши*)

Божић нам доноси радосну и дивну вест да је вечни Син Божји постао Човек, Богочовек Исус Христос. Оваплоћењем Његовим испунило се пророштво Пророка Исаје: *Ешо, Девојка ће зачети и родиће Сина, и наденуће му име Емануил, што ће рећи: С нама Бој* (Мт 1, 23; Ис 7, 14). Од тог дана, па до краја века, Бог је са нама и ми смо Божји. Син Божји је сишао на земљу, а човек се успео на небо. Све се сјединило. Анђели са људима певају, а људи учествују у анђелском животу. Свети Јован Златоуст назива Божић мајком свих празника и, дивећи се Рођењу Божјем као чудесној тајни, прославља га говорећи: „Гледам чуднова-

ту тајну. Гласове пастирâ чујем у ушима својим. Анђели певају, архангели поју, серафими славослове, сви празнују гледајући Бога на земљи, а човека на небесима. Бога, Који се на небесима налази, гледају као Онога Који је Узрочник Свог силаска на земљу. Човека, који је на земљи, гледају како се човекољубљем Божјим нађе на небу.“ Бестелесни Бог узима тело, Невидљиви бива видљив, Онај Кome нико не могаше да се приближи постаје опипљив, Безвремени добија почетак, Син Божји постаје Син човечји. Ово јављање Божје у нашем свету и у нашем животу почетак је нашег сопственог уласка у свет Божји. Дакле, смисао Божића јесте у томе да је Бог дошао људима како би се они приближили Њему.

Говорећи о јединству божанске и човечанске природе у Личности Христовој, Свети Григорије Богослов са побожним чуђењем каже: „Колико је дивљења достојно ово сједињење Бога са човеком! Какво је то чудесно сједињење! Онај Који јесте ствара се. Онај Који богати друге сиромашан постаје. Онај Који је пунотан испражњава се. Он се испражњава од славе Своје да

бих ја окусио од пуноће Његове.“ Унижење Христово јесте снисхођење љубави Његове према роду људском. Да није Бог дошао човеку, не би човек могао да дође Богу. Без унижења Иисуса Христа не би било могуће да се оствари обожење човека (Флп 2, 6–8).

Смирењем и унижењем себе изражава се највећа љубав. Онај ко љуби занемарује самога себе и даје се другом. Устима светог Златоуста Христос говори сваком од нас: „Тебе ради, дете моје, осиромаших, избiven бих, унизих се од славе моје. Оставих Оца и дођох ка теби који ме mrзиш и одбацујеш. Дотрчах ка теби да те учним својим. Тебе са самим собом сјединих. И горе на небесима тебе имам и доле на земљи сједињен сам са тобом.“ Очовечењем Христовим, за свакога од нас отвори се рај, небеса се распростреши по земљи, небеско се са земаљским сједини. Анђели и људи заједно прослављају заједничкога Господу, Оца нашега небеског. Човек почиње да се нада Вајсрењу. Гле, радује се Царство небеско! И све ово даровано је безграницним снисхођењем божанског човекољубља које учини ово велико чудо – дође Бог у наш свет.

Чиме можемо да узвратимо Господу за бескрајно обиље човекољубља Његовог?

На Његову љубав ми најчешће одговарамо својом незахвалношћу јер Га својим начином живота вероватно више жалостимо него што Га радујемо. А наше хладне душе, тела и срца ништа тако не загрева као љубав Божја зато што је Бог љубав (1. Јн 4, 16). Ко је од љубави отуђен, отуђен је од Бога. Који се само љубављу усељава у човека. Не мислим само на небеску стварност већ и на земаљску. Када се снага љубави толико манифестије у нашим људским односима, како ли је тек кад Бог загрли човека, кад га прими у Своје наручје? Када се Бог усели у човека, у човеково срце и у човеков ум, можемо ли појмити радост сусретања са Лицем Бога Живога? Кад је толика радост када се сртнемо ми, пролазни људи, једни са другима и када гледамо лице један другога, колика ли је радост Бога видети, са Богом се срести? А ово је Дан у којем смо се са Богом срели, у којем смо Бога видели и Бога примили.

На Божић је дошао Бог, уселио се у нас, да би нас научио како да једни друге загрлимо, једни другима опростимо. Бог је нама опростио, како да се ми усудимо да

једни другима не опростимо? Нема тога зла које нам неко може нанети, а да би оно могло надвладати добро овог Божића и да би могло надјачати у нама спремност на опроштај. Зато, волимо једни друге, да бисмо једнодушно исповедали Оца, Сина и Духа Светога, Бога љубави! Љубимо једни друге љубављу којом нас је Бог заволео пре настанка света, љубављу којом нас љуби у Сину Свом Љубљеном! Волимо једни друге љубављу која не тражи своје, која се не горди, која све трпи, свemu се нада (1. Кор 13, 7)! Имајмо на уму да се та љубав простире на целокупну природу око нас, којом нас Бог дарује, храни и радује! Чувамо своје и њено здравље и лепоту! Не заборавимо да Долазак Сина Божјег у свет има космички значај! Преко тог Догађаја спасавају се од смрти не само људи него и читава Божја творевина. Славећи Божић, децо наша духовна, ми увек изнова подсећамо сами себе и једни друге на неизрециву и свепрежимајућу божанску љубав и прослављамо љубав којом нас је Бог заволео *Пре нејо што ми заволесмо Њеја* и којом нас вечно воли.

Поред љубави, која је *свеза савршенства* (Кол 3, 14), данас су нам преко потребни мир и добра воља. Зато у нашим срцима увек, а посебно о Божићу, треба да одјекује анђeosка песма: *Слава на висини Боју и на земљи мир, међу људима добра воља!* (Лк 2, 14). Ова божићна порука, браћо и сестре, садржи у себи три велике истине и на овим речима се, као на три камена темељца, заснива начин, смисао и коначни циљ људског живота.

Прва истина јесте позив човеку да прославља Бога. Славити Бога може само онај ко је открио најдубљи смисао живота. Што је дубље знање о Богу као Творцу, Промислитељу и Дародавцу свих добара, то је већа човекова радост живота, то је већа и његова спремност да слави Бога.

Друга истина јесте мир на земљи. Миротворство је Божје својство. Њиме човек постаје син Божји, по речи Христовој: *Блажени миротворци јер ће се синовима Божјим назваши!* (Мт 5, 9). Само они људи који се помире са Богом и са људима око себе могу наћи мир у својој души; једино такви људи су истински миротворци. Њима је мир у срцу и на језику. Иначе, онима који се не помире са Богом и људима у уму и у срцу, мир може бити на језику,

али у срцу су им мржња и рат. Што је више Бога у срцима људи, то је више мира на земљи. Што је мање тога богатства, то је више отимања за земаљском влашћу и богатством, више себичног немира, отимања једних од других.

Трећа истина јесте добра воља међу људима као темељ људског заједништва. Тамо где се роди мир, наступа добра и блага воља међу људима. Добра воља се рађа из љубави, из богољубља и човекољубља, из благих мисли, топлоте душе и срца, јер истинска љубав ништа не тражи за себе.

Живимо у времену у коме су ове вредности – хришћанске и, верујемо, вечне – обезвређене и запостављене. Духовна криза оставља страшне последице по међуљудске односе. Поново не говори брат са братом, син са оцем, кум са кумом, сусед са суседом. Разлога и оправдања, смислених и бесмислених, као и увек, има на претек. Питамо се: зар је могуће да нас толико помрачују наше властољубље и самољубље да нам све овосветско буде драгоцености од оца, мајке, брата, сестре, кума, суседа, ближњега? Наше време је одавно време по-тресâ, социјалне несигурности и отуђења. Живимо у времену у коме је све на продају, у коме се тргује свим и свачим, па и истинском слободом и људским достојанством. Овоземаљска правда и право не јемче нам право на своје, па ни на живот онде где постојимо од када постојимо. Да ли се, уосталом, правда моћникâ овога света икада другачије испољавала? Да ли је ово први пут у историји да судије заборављају речи Премудрог Соломона: *Ко оправда кривоћа и ко осуди правоћа, обожица су ћаг йрег Господом* (ПрС 11, 6)?

Али зато што је време такво какво јесте, због тога што је оно такво откако је греха и што ће такво бити док је зла у свету, Божић нам долази као мелем на рану, као најдубља утеха, која од Бога долази и којом нас Он ослобађа од туге и враћа нам поверење у Његову правду и Његову истину. Божић нам враћа поверење и у људску доброту и љубав и буди наду да она не само може да засија у срцима људским већ и да се може, милошћу Божјом, пројавити и кроз људске институције, упркос осионасти силникâ овога света и века.

Божић је Дан утехе и наде за све избегле и изгнане, па и за све оне из рода нашега који једу горки изгнанички хлеб. Не

тугујте и не очајавајте, децо наша духовна, сетите се да је највећи и најпознатији Изгнаник у роду људском био нико други до Богомладенац Витлејемски! Са Њим су Пресвета Богородица и праведни Јосиф, чим је дошао у овај свет, морали да беже из Земље обећане у Земљу ропства.

Божић је Дан радости и за народ Светога Саве, расут вољно и невољно по свим меридијанима од Европе до Америке и Аустралије. Очински бринући, позивамо вас да не заборавите своју православну веру и свој језик, да не заборавите богољубље и гробове својих предака, да не заборавите своје светосавске корене који су овде у овој земљи Божјој која се Србијом зове и у другим крајевима који су вековна постојбина Србина.

Божић је дан којим почиње и Васкрсење, а Васкрсења не бива без страдања, страдална децо наша на Косову и Метохији! Знајте, запамтите и научите децу своју да би они научили децу своју (5. Мој 6, 6–9) да је изгнани јеврејски народ скоро двадесет векова чекао дан повратка земљи отаџа својих, а српски народ пет векова чекао ослобођење Старе Србије. Поучени речима Псалмопојца (Пс 137, 3), и ми ускликнимо: *Ако заборавим ћебе, Косово, и ћебе, Метохијо, нека ме заборави десница моја!* Помоливши се Богу на стоту годишњицу ослобођења Косова и Метохије 1912. године, положимо и сада наду на Господа!

Божић је Дан у којем смо ослобођени од оковâ греха, смрти и сатане, а овогодишњи Божић славимо пред почетак свечаног обележавања 1700-годишњице Миланског едикта којим је Свети цар Константин хришћанима дао слободу и право да Христа слободно прослављају. Нажалост, у овој јубиларној години слободе хришћанског исповедања вере управо та слобода ускраћена је нашој браћи и сестрама припадницима Охридске Архиепископије, чијег Поглавара, Архиепископа Јована, држе заточеног у тамници они који већ више деценија не дозвољавају да ризу Христову, безбожном руком раздерану, поново саставимо. У овом дану, када се земља радује са небом, упућујемо речи љубави, утехе и охрабрења деци Охридске Архиепископије, на челу са њеним Предстојатељем и Светим Синодом.

Осећајући све тешкоће и невоље у којима се налазимо данас и мутне облаке

који су се наднели над наш мученички и страдални народ, поучени овим великим Даном, ми вас, део наша духовна, позивамо да останете у вери Христовој и вери наших светих предака. Знајмо, расте ли вера наша у Богомладенца Христа, истовремено расте и љубав наша према Њему и ближњима. Јер, вера непрестано открива у Христу све новија и новија савршенства, богатства и красоте, због којих Га ми све више и више волимо. И као што нема граница вери нашој у Христа, тако нема граница ни љубави нашој према Њему. Само су људи велике вере укорењени и утемељени у љубави, јер је љубав Божја свела Бога на земљу, што је и порука Божића који данас славимо.

Бог је сишао са неба на овај свети Дан да би нас из прашине дигао изнад сваког неба и изнад сваке земаљске тајне. Ово је наша радост, наше весеље и наша утеша које нам даје Божић. И због тога вас на овај благи Дан, део наша духовна, позивамо да се саберете у Цркви која је Тело Христово, на Светој Литургији у којој нам се даје Христос, јер изван Цркве нема спасења, јер изван Цркве нема Спаситеља. Радосно вас позивамо, враћајте се Богу Живом! Благо нама када се Богу враћамо! А коме бисмо другоме ако не Богу? И када бисмо се вратили ако не у ове божићне dane? Нека је благословен овај свети Дан и ви будите благословени у том светом Дану, Христовом Рођендану. У Њему се рађамо и препораћамо, у Њему постаемо људи, богољуди, и добијамо свој истински и непролазни смисао. И тако осећајмо и говоримо: *Са нама је Бог, нека разумеју сви народи!*

МИР БОЖИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ! ВАИСТИНУ СЕ РОДИ!

Дано у Патријаршији српској у Београду, о Божићу 2012. године.

Ваши молитвеници пред Богомладенцем Христом:

**АРХИЕПИСКОП ПЕЂКИ,
МИТРОПОЛИТ
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ
И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ИРИНЕЈ**

Митрополит загребачко-љубљански **ЈОВАН**
Митрополит црногорско-приморски

АМФИЛОХИЈЕ

Митрополит дабробосански **НИКОЛАЈ**

Епископ шабачки **ЛАВРЕНТИЈЕ**

Епископ зворничко-тузлански **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ сремски **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ бањалучки **ЈЕФРЕМ**

Епископ будимски **ЛУКИЈАН**

Епископ канадски **ГЕОРГИЈЕ**

Епископ банатски **НИКАНОР**

Епископ новограчаничко-средњезападноамерички **ЛОНГИН**

Епископ источноамерички **МИТРОФАН**

Епископ бачки **ИРИНЕЈ**

Епископ британско-скандинавски **ДОСИТЕЈ**

Епископ бихаћко-петровачки **ХРИЗОСТОМ**

Епископ осечко-пољски и барањски **ЛУКИЈАН**

Епископ средњоевропски **КОНСТАНТИН**

Епископ западноевропски **ЛУКА**

Епископ тимочки **ЈУСТИН**

Епископ врањски **ПАХОМИЈЕ**

Епископ шумадијски **ЈОВАН**

Епископ славонски **САВА**

Епископ браничевски **ИГНАТИЈЕ**

Епископ милешевски **ФИЛАРЕТ**

Епископ далматински **ФОТИЈЕ**

Епископ будимљанско-никшићки **ЈОАНИКИЈЕ**

Епископ захумско-херцеговачки **ГРИГОРИЈЕ**

Епископ ваљевски **МИЛУТИН**

Епископ рашко-призренски **ТЕОДОСИЈЕ**

Епископ нишки **ЈОВАН**

Епископ западноамерички **МАКСИМ**

Епископ горњокарловачки **ГЕРАСИМ**

Епископ аустралијско-новозеландски **ИРИНЕЈ**

Епископ крушевачки **ДАВИД**

Епископ умировљени захумско-херцеговачки **АТАНАСИЈЕ**

Викарни Епископ хвостански **АТАНАСИЈЕ**

Викарни Епископ јегарски **ПОРФИРИЈЕ**

Викарни Епископ моравички **АНТОНИЈЕ**

Викарни Епископ липљански **ЈОВАН**

Викарни Епископ ремезијански **АНДРЕЈ**

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА:

Архиепископ охридски и Митрополит скопски **ЈОВАН**

Епископ полошко-кумановски **ЈОАКИМ**

Епископ брегалнички и мјестобљуститељ

Епархије битољске **МАРКО**

Викарни Епископ стобијски **ДАВИД**

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 17. децембра 2012. године, у Патријаршији српској у Београду г. Ненада Боровчанина, државног секретара у Министарству омладине и спорта.

Његова Светост примио је 18. децембра 2012. године, у Патријаршији српској у Београду представнике Србије при Интерпарламентарној скупштини православних – народне посланике др Милету Попскурицу и г. Александра Чотрића, као и гђу Милену Љубинковић, саветника у међународном сектору Скупштине Србије.

Патријарх Српски примио је 21. децембра 2012. године, у Патријаршији српској у Београду г. Александра Чепурина, амбасадора Руске Федерације у Београду.

На слави Карађорђевића

У четвртак, 13. децембра 2012. године, на празник Светог апостола Андреја Првозваног, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је присуствовао крсној слави краљевске породице Карађорђевић.

У Храму Св. архангела Гаврила

У недељу 16. децембра 2012. године Свету Архијерејску Литургију у београдској Цркви Светог архангела Гаврила служио је Његова Светост Патријарх српски

Г. Иринеј. Више од половине присутних били су млади. Недалеко од овог храма налази се Војна гимназија у којој свештеник Јован Бабић предаје веронауку, па је Светој Литургији присуствовало и педесетак питомаца уз ђаке из других школа.

Појала су три хора – хор храма који води проф. Милан Милијановић, дечији црквени хор „Гаврилчић“ којим диригује Ивана Сремац Стојановић. На крају Литургије, док је Патријарх Иринеј делио нафору, хор питомаца Војне гимназије певао је пригодне песме.

Јово Бајић

У Скупштини града

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је 17. децембра свечаности у Скупштини града Београда на којој су, по педесети пут, уручена признања компаније *Новости* најплеменитијим појединцима и групама, који су својом храброшћу и добротом у 2012. години задужили читаво наше друштво.

Златну плакету за појединачни подвиг године добио је режисер Емир Кустурица за изградњу Андрићграда у Вишеграду, чиме је обележено по-ла века од доделе Нобелове награде Иви Андрићу. Златна плакета за дечји подвиг године уручена је Даници Зорић. Златна плакета за колективни подвиг припадала је посади ледоломца „Гребен“ која је провела 96 сати у непрестаној борби са ледом на Дунаву код Гроцке. Постхумна признања припадала су мајору Горану Савићу, Јелени Трикић и Славку Величковићу.

Извор: Вечерње новости

Светониколајевски дан

Светом Архијерејском Литургијом, којом је 19. децембра 2012. године, на дан Светог Николаја

Саопштење за јавност

Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве, на својој седници одржаној у Патријаршији српској у Београду 14. децембра 2012. године, узео је на знање постојеће извештаје и укупну расположиву документацију о тешком стању Средњеваропске епархије Српске Православне Цркве у погледу међуљудских односа, функционисања епархијских тела, финансијско-материјалног пословања и канонскога стања уопште и, на основу тога, са жаљењем донео одлуку да поведе поступак утврђивања канонске одговорности Његовог Преосвештенства Епископа средњеваропског Г. Константина за то стање. У том циљу Свети Синод је суспендовао Епископа Константина од управљања Епархијом средњеваропском до окончања поступка, а за њеног администратора у том периоду изабрао Његову Светост Патријарха српског Г. Иринеја.

Из Канцеларије Светој Архијерејској Синоду

Архиепископа мирилијског Чудотворца – Николјдан, началствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, свечано је прослављена слава Николајевске цркве у Земуну.

У Цркви Покрова Пресвете Богородице

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 23. јануара 2012. године Свету Архијерејску Литургију у Цркви Покрова Пресвете Богородице у Београду. Овом приликом Патријарх Српски је протојереју-ставрофору Стевану Станковићу, пароху београдском у пензији, уручио орден Светог Саве трећег степена за вишедеценијско истрајно сведочење Васкрслог Христа кроз плодотворни духовно-пастирски и неимарски рад у Винограду Господњем. Првојерарх српски је потом рукоположио ђакона Ивана Штрбачког у чин превзивтера.

На седници Инжењерске коморе

У петак, 21. децембра 2012. године, у просторијама Инжењерске коморе Србије у Београду одржана је конститутивна седница Скупштине Коморе. Свечаном делу седнице су присуствовале високе званице: Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј; протојереј-ста-

врофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије; Војислав Миловановић, прото-неимар Храма Св. Саве на Врачару; Милутин Игњатовић, генерални директор Саобраћајног института ЦИП; Зоран Костић, генерални директор Алпине; Доброслав Бојовић, директор ГП Напред; Дејан Ковачевић, саветник Министра саобраћаја; и други.

Новоизабрани председник Скупштине Коморе, проф. др Драгослав Шумарац поздравио је госте и захвалио се Његовој Светости што је својим присуством увелиично овај догађај. Посебно је истакао друштвено ангажовање Коморе кроз чланство у Друштву за подизање Храма Св. Саве на Врачару, давање донације за израду иконостаса Цркве Св. цара Константина и царице Јелене у Нишу и изградњу куће породици Рачић, која је остала без дома у земљотресу који је задесио Краљево 2010. године.

Патријарх Српски је, у свом обраћању присутнима, између осталог истакао важност инжењерске струке у развоју друштва, а пре свега улогу инжењера у изградњи и обнови цркава у земљи. У том смислу, Свјатејши је као позитиван пример истакао град Ниш у коме су до недавно постојале свега две цркве, док је данас ситуација знатно боља. На крају, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је свима пожелео срећне Божићне празнике.

Извор: Инжењерска комора Србије

Христос се роди! Заиста се роди!

Христос се рађа – славите!

Певај Господу сва земљо! У весељу пој народе!
Јер Он се прослави.

Рођење Твоје, Христе, Боже наш, засија свету светлост разума, јер у њему они који звездама служају од звезде се научише да се клањају Теби, Сунцу Правде, и Тебе да познају с висота Истока, Господе, слава Теби.

Божићни штогар

„**А**ко је дакле при kraју месеца септембра Јелисавета затруднела, као што је већ објашњено, онда не остаје ништа друго него набројати наредних шест месеци и то: октобар, новембар, децембар, јануар, фебруар и март и утврдићемо да је при kraју овог месеца Марија зачела, и ако од њега девет месеци набројимо, доћи ћемо до онога што смо тражили. Јер по зачећу Господњем први месец који наступа је април, а после: мај, јун, јул, август, септембар, октобар, новембар и децембар који сада тече и у којем ми дан Рођења Христовог празнујемо.

Да бих вам све ово што сам до сад навео још јаснијим учинио, све ћу кратко вашој љубави представити.

Једном је – рекли смо – годишње и то један првосвештеник у светињу над светињама улазио.

А када се то чинило?

У септембру месецу. Тада је Захарија ушао у светињу над светињама; тада и благу вест о зачећу Јовановом чуо, и кад је отуд изашао жена му је зачела.

Од септембра тј. од зачећа Јелисаветина са Јованом одбржавајући шест месеци, дакле у

марту је зачела Марија. А кад поново од априла девет месеци набројимо доћи ћемо до месеца у ком се Господ наш Исус Христос родио...“

Свети Јован Златоусти, *Беседа на дан Рођења нашеј Спасишеља Исуса Христи* (4. век)

„**О**ваплоћење Бога Логоса донело је нама људима неисказана блага, па и само Царство Небесно. Колико је до оваплоћења и очовечења Бога Логоса небо било далеко од земље, толико је далеко било од нас Царство Небесно...“

Син Божији постао је човек, да би показао на какву нас висину Он узноси; да не бисмо уобразили како смо сами себе ослободили робовања ћаволу;

да би Он, као двострук природом (тј. *Бог и Човек = Богочовек*), постао посредник, усклађујући својства обеју природу;

да би раскинуо окове греха;
да би показао љубав Бога према нама;

да би показао у какав смо бездан зла ми били упали, те је било потребно оваплоћење Бога;

да би постао за нас пример унижења, које је свезано са телом и са страдањима;

да би нама постао лек против гордости;

да би показао да је Бог створио нашу природу добром;

да би постао началник (= *зачетник и првенац*) новога живота, потврдио наше вакрсење и прекратио безнађе;

да би поставши Син Човечији и узвевши удела у смрти, учинио људе синовима Божијим и учесницима божанског бесмрћа;

да би показао да је људска природа, за разлику од свих створења, саздана по лицу Божијем;

да је она толико сродна с Богом, да се може сјединити с њим у једној Ипостаси (=Личности);

да би почаствовао тело, и то смртно тело;

да горди дуси не би смели сматрати себе и мислити о себи да су они драгоцености од човека, и да се могу обожити услед бестелесности и привидне бесмртности;

да би сјединио раздельене природом људе и Бога, сам Христос постаје посредник у обема природама...

Божанском благодаћу Својом Бог је ставио самога Себе у чове-

ково биће, створивши га по Својој слици и прилици, и узвисио човека као слободно и самосвесно, лично биће...

Бог је украсио нашу људску природу као Своје будуће обличје, у које се Он изволне обући оваплоћењем...

Људска природа је толико чиста, да може бити сједињена са Богом по Ипостаси (= *Личности Христовој*), и нераздељива живети и пребивати с Ним у вечности..."

Св. Григорије Палама, *Беседа 16. на Божић* (14. век)

Xристос се роди, драга браћо! Роди се као слабачко дете Онај који је небеса утврдио силом својом. Роди се у тами пештере витлејемске Онај који је светлост свету, светлост ангелима и људима. Роди се као слуга Онај коме херувими и серафими служе од створења света дан и ноћ певајући му: свјат, свјат, свјат Господ Саваот. Као слуга је дошао на земљу, као слуга послужио људима, као јунак све отрео, и као Бог вакрсао, да буде судија свим живим и мртвим...

Господ је дошао да послужи људима из љубави према људима. Јер љубав се показује кроз служење. Ко има већу љубав тај више и служи. А Христова је љубав највећа, за то је и Његова служба била највећа, најтежа и најнеуморнија – служба до суза, крви и смрти на крсту! Зато, браћо, поклонимо се служби Сина Божјега; поклонимо се љубави Његовој, поклонимо се и помолимо му се: да нас обасја светом вером, да утврди мир и добру вољу у нама и међу нама, да нам опрости грехе наше, да нас исцели од гордости и сваке злобе. Поклонимо се и помолимо се, да нам свима помогне милошћу и силом својом, да би умирени, уједињени, опроштени, исцељени и надахнути духом Његовим, могли верно послужити слави имена Његовог, и да би радосна срца могли запе-

Рођење Христово – минијатура савременог руског иконописца Максима Јурјанова

вати ангелску песму: Слава Богу на висини, мир на земљи и добра воља међу људима! Слава Сину Божијем Јединородном, са Оцем и Духом светим, Тројици Светој, Једнородној и неразделној, сада и на век века. Амин."

Св. Николај Велимировић, *Божићна посланица* (Охрид 1926. г.)

Данас се рађа Вечни Живот као Човек. Кад се Бог рађа као Човек, Вечни Живот рађа се с Њим. Зар у Богу може бити смрти? Не! Бог је сав Живот, Бескрајан и Бесконачан. Постаје Човек, еда би ти, човече, који си, ето, пропао у безбрз смрти, осетио шта је Живот Вечни. Каква велика тајна, каква велика милост! Људи имају једно парче живота на земљи, опкољено са свих страна смрћу. Са свих страна опкољен си смрћу. Какав је твој живот? Шта је твој живот? Твој жи-

вот, то је мала свећица у огромној помрчини смрти, и он труне. Само мали ветар смрти дуне, оде твоја свећица у мрак. Шта је, даље, ако не љубав то да је Господ, Вечни Живот, постао Човек да теби, човеку, подари Вечни Живот? Какво богатство, какав сјај, каква срећа, какво блаженство! И Он, Вечна Љубав, Вечна Радост постаје Човек. Све то постаје твоје, и ти, бедни човече, од рођења Господа Христа, од Божића већ можеш осетити шта је то истинска радост Вечна Радост, шта је то истинска љубав Вечна Љубав, Љубав која не зна за лом, за несрћу, за љубомору, Љубав света и божанска. Све то Господ даје нама."

Свети Јустин Нови (Ћелијски),
Беседа на Сабор Пресвете Богородице (1966. године у манастиру
Ћелије)

Приредила М. Петровић

Упокојио се у Господу Епископ жички Хризостом

Дана 5/18. децембра 2012. године, на празник Преподобног Саве Освећеног, у раним јутарњим часовима, у Епископском двору у Краљеву упокојио се у Господу Његово Преосвештенство Епископ жички Хризостом.

Епископ Хризостом (Столић) је рођен 1939. године у Руми, где је завршио основну и средњу школу. По завршетку средње школе одлази у манастир Дечане, где је замонашен и рукопложен у чин јерођакона и јеромонаха од стране тадашњег Епископа рашко-призренског Павла. Године 1966.

одлази у Америку, где је на Богословској академији Свете Тројице у Џорданвилу дипломирао из литургијског богословља. По завршеним студијама служио је као парох у српским храмовима у Чикагу и околини. Испуњавајући свој монашки завет, одлази у Свету Гору – у манастир Хиландар. У овом манастиру провео је два десет година. Ту је произведен у чин архимандрита од стране цариградског Патријарха Димитрија. Као запажен монах био је први Епистат (протос) Свете Горе у два наврата. У манастиру Хиландару је вр-

шио дужност библиотекара. На том послушању он се стално духовно развијао, узрастајући и у молитвеном подвигу и интелектуално. Плод његовог рада у библиотеци јесте књига *Светачник*, у два тома, коју је написао и објавио на српском језику, а приредио је и *Лишуртију Светој Апостола Јакова* у преводу на српски језик.

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве, на свом редовном заседању од 14. до 24. маја 1988. године у Београду, изабрао је Архимандрита Хризостома за Епископа западноамеричког. Епископ

Сећање на Епископа Хризостома

„Хвали, душо моја, Господа. Хвалићу Господа у животу мојем, псалмопеваћу Богу моме докле постојим“ (Пс. 145, 1–2). Ове речи псалмопојца Давида дубоко су се урезале у срце младог Милана Столића, касније дечанског и хиландарског јеромонаха Хризостома, а затим Епископа западноамеричког, банатског и жичког. Његов живот и није био ништа друго осим песме и хвале Богу, непрестане молитве и богослужења, преданог служења Христу и Његовој Светој Цркви, живо и отелотворено Јеванђеље.

Његов животни пут и опредељење био је непрестана Литургија, служење Богу и Цркви до потпуне преданости. Сваки дан Епископа Хризостома започињао је и завршавао се молитвом у дворском параклису. Колико је за њега значило служење Свете Литургије сведочи и то што је измучен тешком болешћу уложио све своје напоре како би одслужио своју последњу Литургију 11. новембра у Цркви Свете Троице у Краљеву и на истој извршио два рукоположења.

Личност Епископа Хризостома красиле су најлепше хришћанске врлине. Искрена љубав према Богу и људима. Огромна мудрост која је извирала из сваке његове речи и његовог поступка. Достојанство и озбиљност које су оличење његовог лика. Неизрецива духовна радост и ревност за богослужење. Велика трпељивост и снисхочење према свакоме. Изузетна скромност. Љубав према књизи и науци, коју је преносио на млађе генерације. Духовитост али истовремено и одмереност.

Не постоје речи које могу описати његову духовну ширину и свестраност. Монашка молитвена ревност, богато литургијско искуство и изврсно познавање типика, овог Литурга Цркве Христове, будили су у њему још веће, живо интересовање за литургијско богословље и проблематику везану за литургијску праксу Православне Цркве. Још као хиландарски јеромонах започео је рад на превођењу и издавању древних Литургија, да би по избору за епископа своју делатност проширио. Преводилачка, приређивачка и издавачка делатност Владике Хризостома прелази број од 20 објављених књига у време када је био банатски епископ да би у време столовања у жичкој

Епархији овај број прешао 50 наслова.

Његов изузетни смисао за уметност и црквену архитектуру огледа се у две задужбине, два манастира, Средишту код Вршца и Рујну код Ужица. Ова два историјски значајна манастира Епископ Хризостом је из развалина претворио у два бисера архитектуре.

Његова градитељска делатност не завршава се овде. Осим ова два манастира Епископ Хризостом је откупио кућу у изградњи у Алхамбри коју је довршио и претворио у резиденцију епископа западноамеричких. Обновио је и два стара епископска двора, у Вршцу и манастиру Жича и из темеља саградио нови двор у Краљеву.

Неуморни молитвеник и делатник, ни у најтежим тренуцима није посустајао. Опхрван тешком болешћу довршавао је градњу двора у Краљеву, не штедећи себе ни једног тренутка. Али му је на првом месту увек била молитва, која се и у последњем часу овог земаљског живота чула са његових усана. Касно увече 17. децембра, након причешћа Божанственим Тајнама Христовим, у молитвеном заносу, Епископ Хризостом је подизао руке ка небу и изговарао речи: „Исусе дај ми све што ми треба“. Са молитвом у срцу и на уснама Владика Хризостом се упокојио у Господу у раним јутарњим часовима 18. децембра 2012. године на празник Преподобног Саве Освећеног и преселио се у Царство Божије у наручје свог вољеног Господа Исуса Христа. Помени нас Владико свети у Царству Божијем. Амин.

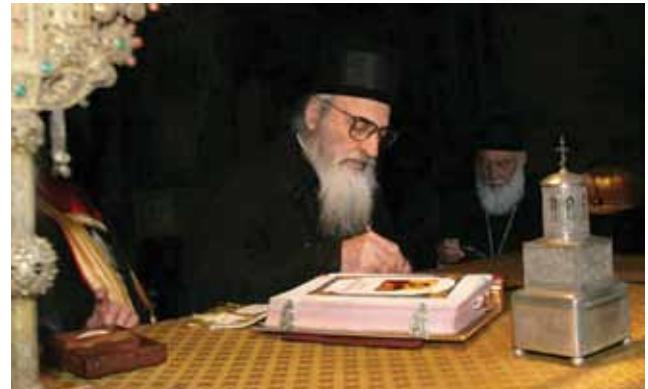
*Са неизмерном blađodarnošću,
Ваше у Христу чадо
Архимандрит Арсеније (Главчић)*

Хризостом је управљао овом епархијом до 1992. године, до избора за Епископа банатског. У овој епархији, поред обнове епископског двора, више храмова и црквених здања, у непосредној близини Вршца подигао је и манастир Средиште. Такође, развио је велику издавачку делатност.

Године 2003. изабран је за Епископа жичког. Устоличење у трон епископа жичких у манастиру Жичи извршио је Патријарх српски Павле.

Као Епископ жички, блаженопочивши Владика Хризостом је, уз свеукупну архијатаирску службу, покренуо снажну градитељску, а поврх

свега издавачку делатност. Епархија је добила нови Епархијски центар у Краљеву како администрација и друге делатности не би ометале монашки живот у Жичи. Обновио је запустеле манастире и осветио многе нове цркве, све у славу Божију и на духовну корист благочестивог народа ➤

ове Богом спасаване Епархије, у којој су столовали такви архијереји као Јефрем (Бојовић), Свети Владика Николај, Герман (потоњи Патријарх), Василије (Костић) и Стефан (Боца).

У овој епархији Владика Хризостом је обновио предратни часопис *Жички blaїovе-sник* и покренуо издаваштво,

објављујући издања литургијске, богословске и историјске садржине. Дуго година био је уредник гласила Светог Архијерејског Синода – Календара Цркве. Био је члан Комисије Светог Архијерејског Синода за припрему издања *Служебника, Срблјака* и других богослужбених књига. Као прире-

ђивач објавио је на српском језику *Свето Јеванђеље, Апостол, Архијерејски чиновник*, као и дванаест томова *Минеја*.

Извор:
Информативна служба СПЦ

Опело и сахрана Епископа жичког Хризостома

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј началствовао је Светом Заупокојеном Литургијом и опелом блаженоупокојеном Епископу жичком Хризостому у Саборном храму Светог Саве у Краљеву

Поводом упокојења Епископа жичког Хризостома Света Заупокојена Литургија служена је у четвртак, 20. децембра 2012. године, у Храму Светог Саве у Краљеву са почетком у 9 часова. У продужетку Свете Литургије служено је опело. После опела тело блаженоупокојеног Епископа жичког Хризостома пренето је у манастир Рујан код Ужица, где је сахрањено, по његовој жељи.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј началствовао је Светом Заупокојеном Ли-

тургијом и опелом блаженоупокојеном Епископу жичком Хризостому у Саборном храму Светог Саве у Краљеву.

Његовој Светости саслуживали су Преосвећена Госпођа епископи: зворничко-тузлански Василије, сремски Василије, банатски Никанор, бачки Иринеј, тимочки Јустин, врањски Паҳомије, шумадијски Јован, браничевски Игнатије, далматински Фотије, будимљанско-никшићки Јоаникије, захумско-херцеговачки Григорије, ваљевски Милутин, рашко-призренски

Теодосије, западноамерички Максим, крушевачки Давид, полошко-кумановски Ђоаким, брегалнички Марко, стобијски Давид и јегарски Порфирије, уз учешће великог броја свештенства, монаштва и благочестивог верног народа из свих крајева Србије.

У име манастира Хиландара, у којем се блаженоупокојени Владика Хризостом подвизавао две деценије, у чину архијерејског опела учествовао је јеромонах Серафим. Заупокојеној Литургији и опелу присуствовали су министар ➤

грађевинарства и урбанизма г. Велимир Илић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама г. Милета Радојевић, високи представници Војске Србије и Министарства унутрашњих послова, као и представници локалних власти. Академску елиту је представљао Вељко Михајловић, академски сликар из Београда.

Од блаженопочившег Епископа Хризостома на опелу се дирливим речима опростио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј. У име свештенства и монаштва Жичке епархије од свога Архијереја оправдио се протојереј-ставрофор Љубинко Костић из Матарушке Бање.

У име апостолског нунција г. Орланда Антонинија говорио је велечасни Леополд Рохмес, генерални викар Београдске надбискупије.

После опела тело блаженоупокојеног Владике Хризостома је пренето у манастир Рујан, где је похрањено. Помен је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење Преосвећене Господе епископа рашко-призренског Теодосија и крушевачког Давида.

*Извор:
Информативна служба СПЦ*

Господ му је отворио двери вечној живота!

(Беседа на опелу блаженоупокојеном
Епископу Хризостому)

Ваша Светости,
Ваша Преосвештенства,
преподобно монаштво, часно свештенство,
браћа и сестре,

Дозволите ми да се испред Епархије жичке у име монаштва, свештенства, благоверног народа Божијег, престоног града Краљева и лично, оправдим од нашег доброг домаћина Епископа Хризостома.

Опраштамо се од духовног оца нашег, врлог предводитеља и служитеља олтара Божијег, богоумудрог управитеља, руководитеља, саветодаватеља, неуморног градитеља и учитеља јеванђелског пута и живота.

Уским и трновитим путем који води у живот вечни ходио је наш Владика кроз живот, као сарадник и саподвижник Христа Спаситеља, усправно и истрајно, стекавши богат духовни опит, кроз молитвени монашки подвиг у највећим светињама наше Цркве. Мудро је поучавао и неуморно благовестио Царство Божије. Наше савести је подсећао и опомињао на свете и одговорне дужности, на служење Истини, на бригу о спасењу наших и осталих поверилих нам душа. Личним примером и богоугодним животом, сведочио је Бога Живога, кога је свим срцем својим љубио и за Истину Његову ревновао. Са Христом живео, са Христом уснуо!

У последњим тренуцима земног живота, са Владикиних усана отимао се чежњиви молитвени вапај: „Исусе, Исусе, дај ми шта треба“. Господ му је отворио двери вечној живота!

Опростице нам Владико свети, за све неразумевање наше, непоимање наше, за све погрешке и преступе. Хвала Вам за сву очинску љубав и доброту коју сте нам даривали.

Знамо да је овај растањак на кратко, и при времен! Зато не тугујемо као они који немају наде. Ви Владико одлазите у радост Господара свога. А ми знамо да опет путујемо у сусрет Вама и надамо се у виђење у Царству Божијем, и гледање које не престаје у Осмом незалазном дану славе Божије, дану који сте Ви тако често у беседама својим наговештавали.

Срећно вам Царство небеско, молитвениче смерни и у свemu хришћанског господства достојни, свети Владико наш!

*Архијерејски заменик Епископа жичкој
протојереј-ставрофор Љубинко Костић*

Разговор са прим. др Александром Рамахом, специјалистом психијатрије

Зависност је излечива болест

Разговарала Славица Лазић

Улога Цркве и свештеника је значајна како у спровођењу превентивних програма тако и у укључивању у процес лечења а посебно рехабилитације и ресоцијализације.

У школама наставници веронауке могу да у програм наставе уврсте и ову област, током лечења помоћ свештеника може бити драгоценна, а оснивање нових и јачање рада већ постојећих рехабилитационих центара, уз помоћ стручњака, заиста би допринело изласку из овог проблема већем броју првенствено младих.

Др Рамах је један од најизнанијих стручњака који се баве болестима зависности и породичном терапијом. Завршио је Медицински факултет Универзитета у Београду 1985. године, а специјализирао психијатрију 1994. Радио је у Заводу за болести зависности у Београду, као и у Институту заメンшално здравље. Објавио око 80 радова у домаћим и иностраним стручним и научним часописима, издао на конгресима и стручним склоповима. Био је медицинско искуство и теоријско знање инспирисао је у специфичан терапијски приступ који са успехом примењује. Био је укључен као сарадник у пројекти Православној пастирско-саветодавној централи СПЦ Архијепископије београдско-карловачке и „Човеколубља“ – доброшврнот фонда Српске Православне Цркве.

Када говоримо о болести-ма зависности данас, а реч је о великом и разнородном феномену – од наркоманије (злоупотреба психоактивних

супстанци), преко алкохола, дувана, токсикоманија (антидепресиви, стероиди), интернет-зависност, коцкарске зависности, да ли говоримо о болестима друштва, или о поремећају личности зависника? Шта је основни предуслов за улазак у болест зависности?

– Болести зависности представљају комплексан феномен у коме се генерално сустичу биолошки, психолошки и социјални фактори а преко њих изузетно велики број припадајућих фактора. Ако говоримо о етиологији болести зависности, говоримо о „мултифакторијалном етиолошком кондиционализму“ у коме већи број фактора истовремено, у међусобно сложеној интеракцији (у којој неки фактори имају већи значај), у одређеном контексту доводе до почетка узимања дроге. Ти и многи други фактори доводе и до настављања узимања дроге. Дакле, предуслови припадају и биолошком и психолошком и социјалном, а у конкретном случају неки од њих су преовлађујући.

Какве личности су склоне да пробају дрогу, шта их карактерише и да ли до поремећаја личности долази услед узимања психоактивних супстанци, или до конзуимирање дроге долази због поремећаја личности – који је урођен, што значи да се неки наркомани рађају са склоношћу ка болестима зависности?

– И поред вишедеценијских настојања да се ближе одреде предиспонирајуће карактеристике личности за развој зависности, није се дошло до оних које би биле специфичне. Са друге стране, неспорно је да континуирано коришћење дрога доводи до тзв. „секундарне трансформације личности“ коју карактеришу одређене промене у сferи мишљења, осећања, нагона и понашања као и система вредности. Може се говорити и о постојању генетске предиспозиције код неких особа, но то једино значи да је само повећана могућност да се развије зависност ако се стекну потребни услови. Од ових генетских фактора много су значајнији ➤

фактори ризика који су везани за индивидуу, породицу, шире окружење (школа, група вршњака, друштвене околности укључујући и преовлађујући систем вредности и доступност дрога).

Према званичним подацима Завода за болести зависности, у Србији има око 80 000 наркомана, али је тај број неупоредиво већи од броја регистрованих. Шта је права превенција – у породици, у школи, у Цркви, у друштву?

– Морам на почетку да појасним да је реч о процени, а не о званичним подацима којих још увек нема. ЕСПАД студија из 2008. године је рађена на узорку од 6 000 шеснаестогодишњака (ученици првог разреда средње школе) и указује да је око 8% испитаника пробало марихуану, мање од 1% хероин, кокайн, амфетамине. Алкохол је пробало око 90% испитаника. Превенција је и у овој области веома значајна, а ако говоримо о примарној превенцији она се спроводи на свим нивоима и узрастима, само се модификује да би била ефикасна. Дакле, одговарајуће програме може (и треба) да спроводи Црква, одређени програми превенције морају бити усмерени на породицу и школу, а и на најширем државном нивоу се морају спроводити одређени програми.

Да ли се у потреби за дрогом и психоактивним супстанцима крије и скривени, али погрешан, крик за превазилажењем празнице, за смислом, за љубављу и пуноћом, за вером, за оним што немају?

– Огромна већина младих проба дрогу из радозналости и под утицајем групе вршњака, а не из разлога тражења смисла. Свакако да неки млади пробају дроге и из овог разлога. Са друге стране, ако су млади усмерени на праве вредности, имају доживљај да остварују своје потребе, са доживљајем перспективе, ако су емоционално позитивно реализова-

ни, смањује се и вероватноћа да ће дроге имати значајну улогу у њиховом животу.

Мали је број потпуно излечених. Шта је најгори однос према зависницима – отписати их, презирати, или прихватити као зло пред којим смо немоћни?

– Ниједно од наведеног не сме бити однос према особама које су у овом проблему. Они нису особе „другог реда“, „неизлечиви“, „обележени“ и сл. Моје искуство је да није мали број оних који су изашли из проблема, с тим да процес изласка није лак и брз. Да би особа изашла из овог проблема, мора да прихвати да има проблем, затим да може да изађе из проблема као и да она сама вреди.

Тренутно задовољство које изазива опијат је илузија хедонизма и мегаломански нарцизам и то задовољство тражи непрекидно понављање на вештачки начин, изнова и изнова. Како мотивишућете тешке зависнике на излечење, када је њихов једини животни циљ да дођу до дроге?

– Важно је да особа схвати да се ради о специфичној илузији, да се задовољство може постићи на други начин, а да се узимањем дрога губе многе друге вредности као што је слобода, потенцијали који се носе у себи, релације са пријатељима...

Који медицински начин лечења зависника користите у Вашој пракси, колико временски траје, када можете да кажете да сте излечили болесника?

– Примењује се интегративни приступ који је много шири од класично медицинског и који се у клиничком раду показао као најуспешнији. Прву фазу у лечењу зависности представља успостављање апстиненције тј. прекид узимања дроге. Следећи корак је процена последица које прожимају целокупну био-пси-

хо-социјалну сферу. По прекиду узимања дроге, код зависности се јавља апстиненцијална криза која захтева медицински третман (примену адекватних лекова) у трајању до три седмице. То је фаза детоксикације. Паралелно са класичним медицинским третманом, започиње и психотерапија. Потврда одржавања апстиненције је услов за терапијски уговор – терапеут се ангажује у психотерапији једино ако је пациент успоставио систем за одржавање одвојености од дроге. Улога родитеља у овој фази може бити веома значајна – ефикасно родитељско лимитирање оквира може помоћи адолосценту да прекине са узимањем дроге. Психотерапијски рад је усмерен првенствено на развијање метода за успостављање и одржавање стања без дрога (апстиненције).

Прва фаза траје око месец дана – њен значај лежи у чињеници да означава почетак престанка узимања дроге. Но, фаза успостављања апстиненције је недовољна да би се постигао трајан прекид узимања дроге.

Другу фазу лечења представља рани опоравак. То је период у коме се учвршћује образац неузимања дроге. Користе се маневри охрабривања, подршке и увежбања понашања без дроге; утврђују се и ојачавају стратегије за суочавање и превазилажење проблема у апстиненцији – како одолети притиску да се поново узме дрога, како разрешити проблем који је раније доводио до узимања дроге као бекства од тог проблема, како препознати ризичне и опасне ситуације које могу довести до рецидива – поновног узимања дроге. И у овој фази улога породице је изузетно значајна – једну од најефективнијих метода представља породична терапија. Фаза раног опоравка траје од 6 месеци до 2 године.

Трећу фазу лечења зависности чини учвршћивање опоравка – ова фаза траје од 1 до 5 година. Циљ треће фазе је стварање увида у сопствени психички живот, осо-

бине личности у целини; посебно су значајни увиди у оне особине које оптерећују идентитет особе, чинећи нужним инвестирање менталне енергије у механизме за одржавање лажне равнотеже, мира и спокојства. Препознавањем и отклањањем тих механизама одбране ослобађа се ментална енергија за креативност, задовољство, опуштеност.

Нажалост, лечење зависности је често неуспешно, долази до рецидива и поновног узимања и то најчешће због грешака зависника. А оне су везане за очекивања да ће детоксикација бити потпуно безболна, везују надаље успешности детоксикације само за одређене препарате, нпр. метадон или хептанон (спектар ефикасних лекова који се примењују у детоксикацији је велики), своде лечење само на период детоксикације („успео сам да прекинем узимање дроге, значи излечио сам се“), некритично верују у сопствену снагу и покушавају да се још више ојачају у ризичним ситуацијама („права ствар је да гледам како други узимају дрогу, а да је ја не узмем...“), а треба истаћи и да не схватају потребу континуираног, сталног контакта са стручњаком–терапеутом („сада ми је добро, немам разлога да идем, ићу код терапеута само ако ми није добро...“), постaju некритични према окружењу које потенцира ризик за рецидив („нема везе што су ми другови зависници, они ми неће понудити нити ми дати дрогу...“), јер свака веза са светом дроге представља ризик за рецидив. И поред тренутног неуспеха, никада не треба одустајати, губити наду и сматрати да се ради о неизлечивом случају. Иако лечење може бити дуготрајно и неизвесно, зависност није неизлечива болест.

Када кажете да је психотерапија кључна у лечењу зависника, шта то практично значи?

– Ниједан лек не може да промени однос према самом себи

и према узимању дроге, то може само психотерапијски процес. Парадоксално, иако имају највише проблема и трпе непријатне последице, зависници су често немотивисани и пружају отпор лечењу. У већини случајева, јављање и опредељење за лечење је без аутентичне добровољности – изостаје јасна и чврста одлука о прекиду узимања дроге, зависник се претежно јавља на лечење због притиска родитеља или брачног партнера, шефа са послом... Чести мотиви су и финансијско пропадање, немогућност да се даље набавља дрога, изражена телесна и психичка оштећења, неподношљива апстиненцијална криза... Основна почетна порука коју терапеут нуди јесте да је лечење процес који носи и тешке тренутке, али је то и једини начин да се особа одвоји од „света дроге“ и избегне све драматичне последице које тај свет носи са собом.

Да ли, из Вашег искуства у лечењу зависника, можете рећи да млади људи који имају основну индивидуацију и бар назнаке животних вредности, лакше подносе дроге и самим тим брже се излече када почну процес излечења?

– Може се рећи да су ове особе, барем почетно, у повољнијој ситуацији, но свака особа је „прича за себе“. Кључно за излазак из проблема је да са једне стране особа верује у себе, а са друге да прихвати да има велики проблем и да само уз улагање великог напора може да га реши.

Има оних који тврде да би легализација наркотика и подела на тзв. лаке и тешке дроге допринела смањењу смртности. Шта је Ваш став?

– Лично нисам за легализацију дрога јер то отвара многа пита-

ња и не мислим да суштински помаже да се смањи број особа које ће ући или су већ у проблему. Такође, мислим да је неопходно развијати терапијске приступе, свакако и оне које иду на „смањење штете“ – смањење смртности, преношење ХИВ-а и других инфективних болести као и смањења стопе криминализације зависника.

Како хришћанство и свештеници на терену могу да помогну у борби против наркоманије?

– У спречавању зависности од дрога као и у помоћи особама које су постале зависне неопходно је ангажовање целокупног друштва. Заиста мислим да је улога Цркве и свештеника значајна како у спровођењу превентивних програма тако и у укључивању у процес лечења, а посебно рехабилитације и ресоцијализације. У школама наставници веронауке могу да у програм наставе уврсте и ову област, током лечења помоћ свештеника може бити драгоценна, а оснивање нових и јачање рада већ постојећих рехабилитационих центара, уз помоћ стручњака, заиста би допринело изласку из овог проблема већем броју првенствено младих.

Верска настава – пут ка Цркви

Литургијска димензија православне веронауке

– четврти део –

Прошојереј-стапрофор др Владимир Вукашиновић

Иако композиционо опонаша класични стил организовања катихетске грађе свога времена, Кирило Живковић ипак чини озбиљан отклон од богословског садржаја и начина на који оно бива изложено у сличним текстовима његове епохе.

Очигледно је да је током свог боравка на Светој Гори монах Кирило био ближе упознат са овом вишевековном богословском и молитвеном праксом. То видимо и из дела које штампа – Петра Дамаскина, Калиста Ксантопула и Григорија Синаита (ту треба имати на уму да је у ово време, када је до штампане књиге било веома тешко доћи, он управо овакву врсту богословске литературе ставио у први план!), али и из карактеристичних одломака у *Катихизису*:

Учитељ пита: „По чему се по знаје [да је неко] хришћанин?“

Ђак одговара: „По [знамењу] светога крста који чини на себи трима састављеним првим прстима десне руке, стављајући их на чело, пупак, десно и лево раме, говорећи: У име Оца и Сина и Светога Духа или Господе Исусе Христе, Сине

Божији, помилуј ме“ (учење прво: *О вери*).

Закључак

Шта би могло данас да суштински допринесе развоју верске наставе?

Речено једним симболичким језиком треба преокренути процес којим се она развијала током прошлих векова. Веронауку, која је својевремено изведена из храмова и уведена у школе, данас треба вратити храмове а да она при томе не буде искључена из школа. Како би се то одвијало?

На првом месту треба уткивати ритам предавања и наставног програма у богослужбени круг црквене године, не само на начин да се ћаци информишу о томе када је који празник, него да се припремају за активно учествовање у њему. (Пример: да се некрштена деца најпре припреме кроз катихетску

наставу крсте на неком од богослужења од давнина намењеним за то. А то су она, рецимо крајње једноставно, на којима уместо Свети Боже певамо Јелици во Христа). Затим треба радити на развоју литургијске самосвести предавача и ћака а посебно на литургијском одушевљавању вероучитеља.

Један од важних корака свакако је и откривање литургијске функције сваког ћака кроз охрабривање за узимање одређене улоге у редовном литургијском животу Цркве. Дечаци да прислужују у олтару, девојчице да певају за певницом или у хору и слично. Само онај који пронађе себе у молитвеном животу Цркве и ко заживи њеним богослужбеним животом постаје и остаје верни син Цркве који је неће напустити када се промене политички системи, вредносни кодови и параметри и помодни друштвени трендови.

Бадње вече у Дечанима
Фотографија: <http://www.kosovo.net/>

Ово подразумева да постојање школске веронауке не искључује парохијску и не би смело да је потисне или укине. Оне треба на органски начин да сарађују и сапостоје јер много тога што није могуће извести у оквиру редовног школског часа – а што је од суштинске важности за верско формирање деце – могуће је извести у храму. То је једноставније извести тамо где је парох истовремено и вероучитељ, али ни тамо где он то није – није претерано компликовано, уколико постоји основни ниво свести о оваквој потреби – добра воља обе стране да дође до плодоносне сарадње.

Верска настава на сваком нивоу њеног одвијања – од најмлађег до зрелог узраста не може да буде лишена теологије, богословског садржаја. Критичари одређених садржаја веронеуке коју нуди наша Црква, стављају замерке да деца одређеног узраста не могу да раз-

умеју садржај који им се нуди – мисле на богословље – па да их не треба тиме оптерећивати и сл. Деца не могу да разумеју нешто што им се на неодговарајући и њиховом узрасту несаобразан начин саопштава или то не значи да њих треба лишити богословског садржаја. Треба прилагодити методе узрасту или сачувати садржај неокрњеним. Црква се увек бави богословљем и богословље проповеда, сведочи и дарује свима и свакоме. Сваком узрасту, сваком нивоу знања, свима. Теологија која не уме и не може себе да искаже на разумљив начин има проблем у себи, а не у слушаоцима. Зато је у праву Атанасије Јевтић када, пишући о начину на који је катихизирао Свети Кирило Јерусалимски, каже: „... многи сматрају да верска настава треба да се ограничи на моралне савете. Теологија, то је за специјалисте, за народ су про-

сте поуке о добром понашању. То никада није био став Цркве и носилаца њеног духа.... Реч Светога (Кирила Јерусалимског) није празна, уопштена, она је догматска, поучна и духовна, истовремено.“

Чини нам се да још нешто из древне праксе Цркве, ма колико то компликовано звучало, треба усвојити када је реч о евалуацији усвојеног знања ученика веронеуке. Оцењивање се не сме свести само на оцењивања интелектуално усвојеног знања – оно се мора проширити и на примењивање тог знања. Видимо у Апостолском претању Иполита Римског да је крајем трећег века за катихумене посталају својеврсан испит који се није толико састојао у познавању факата колико у покушају да се увиди да ли су кандидати заиста „живели побожно, посећивали болесне, и чинили свако добро дете“ (Ап. Прег., 20).

Св. Пророк Мојсије се изува пред Неопалимом Купином, икона са Синајске горе, 12. век

Закључни стихови Химне вере сажимају тему која се развија од Јевр. 11, 1. Они, истовремено, обезбеђују везу са текстом који следи у Јевр. 12, 1–13. Вера је на почетку 11. поглавља одређена као животно искуство којим се *постављају ствари* (још) *невиђене ишчекивањем оноћа чему се надамо* (Јевр. 11, 1). Аутор се враћа мотиву сагледавања реалности недоступних физичким очима истичући да сви наведени сведоци вере јесу *добили сведочанство вером* (Јевр. 11, 39а уп. 11, 2), али не и *истињење обећања* (39б).

Израз *обећање* овде значајно мења значење у односу на оно које је подразумевано у стиху 33, односно оно овде представља обећање коначног есхатолошког избављења и *бољег васкрсења* (Јевр. 11, 35 уп. 9, 15). Сведоци вере су то обећање само *издалека видели* (Јевр. 11, 13б). Живот у категоријама обећања Божијег, и то без остварења есхатолошке награде, јавља се као основна карактеристика вере. Нагласци из стиха 39 показују, међутим, да намера пи-

Старозаветни великани вере

Вера као сједињење у Христу

Јован Блајовић

*И сви ови, иако посведочени за своју веру,
не примише обећања,
пошто је Бог за нас предвидео нешто боље,
да они не дођу до савршенства без нас.*

Јеврејима 11, 39–40

сца није била да једноставно састави листу примера појединача који су живели вером. Та листа има за циљ уздизање у есхатолошку стварност у којој сви они примају коначно испуњење божанских обећања.

Кључни израз одељка је *нешто боље* (Јевр. 11, 40а). Поменути израз повезан је са завршним речима, *а не приме савршенство без нас* (Јевр. 11, 40б). Сведоци вере, од доба библијске праисторије и кроз читаву историју Старог Завета, нису искусили *савршенство* божанског обећања и месијанског доба (премда су осетили њихов предукус). Сврха овог оклевања у испуњењу обећања је чекање да и потоње генерације хришћана добију прилику да учествују у коначној стварности. Бог је *одглао њихову награду до навршавања љутине времена* и појаве Христа и *новог савеза* у његовој жртви којој су се вером присаједињавали сви самопожртвовани сведоци вере библијске давнине.

Аутор употребљава изузетно снажан израз *савршенство*. Термин је у извornом језику пове-

зан са пунином, смислом и коначним циљем. У библијском језику има изразито религијско значење. Тај смисао је нарочито истакнут ранијом употребом термина. У Посланици, он је повезан Христом – *савршеним свештеником* и *савршеним жртвом* (Јевр. 7, 11, 26–28) који је до *савршенства довео* оно што је најављено старозаветним култом (Јевр. 10, 14 уп. 9, 9; 10, 1). За писца Посланице термин има христолошко-сотириолошко значење. У Христовој крсно-васкрсној жртви заједница већ има спасење. Есхатолошки нагласак из стиха 40 треба сагледати у том светлу. *Обећање* из стиха 39б дијалектички је повезано са *савршениством* из 40б и тиме се показује да савршенство треба разумети у категоријама коначног испуњења *вечној наследству*, односно есхатолошког спасења у целини. Христовим делом дато је савршено спасење, али савршено искуство тог спасења је реалност будућег, есхатолошког доба. Христова жртва и његово васкрсење је залог *савршених благословова* и

у Христу они постају доступни не само новозаветној заједници, већ и старозаветним сведоцима вере који су се унайређи уздали у Христу (Еф. 1, 12). Они уживају исте привилегије као и припадници новозаветне Цркве и учествовали су у новом савезу и најди на боље вакрсење.

Дијалектика између сотиријолошког и есхатолошког спасења у Посланици разрешава се у савршенству спасења које остварује заједница верујућих. Она своје постојање црпи из савршенства Христове жртве, а снагу у искушењима из савршенства есхатолошке заједнице са вакрслим Христом који је заступа у небеском светишту у које хришћани и сами вером ступају (Јевр. 10, 16–20 [19] уп. 4, 16).

На неки начин вера има демонстративну функцију, јер есхатолошку реалност која није доступна физичко-емпирском искуству остварује у историји, омогућујући јој материјализацију у богослужењу, самопожртвовању и верности. Сведоци вере наведени у *Химни* сведоче о овој способности да конкретно животно и историјско искуство обликују у односу на очекивану будућност (уп. 11, 7.10.13.27.31.35–38). Они су, стога, у вери, имали поузданог животног водича који им је омогућио учествовање у божанским обећањима, чак иако их нису у потпуности искусили (11, 23.39). Писац исповеда и промовише снагу вере као основе моћи хришћанског живота који је такође усмерен ка будућности, која у светлу вере није несигурна и неизвесна.

Сведоци вере библијске давнине нису до сада искусили коначно есхатолошко избављење боље вакрсења, не због својих недостатаца већ Божије жеље да га и ми искусимо заједно са њима (ст. 40). Есхатолошко сједињење о којем говори аутор *Химне* стога јесте сједињење старозаветних и новозаветних

Мојсије, Аарон и Марија, минијатура из манастира Ватопед, 13. век

сведока вере у Христу као централној тачки и месту сусрета. Постизање тог сједињења захтева подвиг вере и писац Посланице управо позива слушаоце да уложе напор у том правцу уздижући се у есхатолошку реалност попут древних сведока вере о којима су читали. Писац изнова, мада прећутно, употребљава мотив ходочашћа повезан са праоцима Израиља како би описао дијалектику између вере и наде. Нада је, према његовом схватању, способност да се наслuti будући невидљиви свет, а практична последица наде јесте живот ходочашћа вере ка божанској обећању, ходочашћа које се врши у богослужбеном животу хришћанске заједнице (Јевр. 11, 6). Вера, стога, потврђује реалност онога у шта се надамо, стварност божанског обећања.

Овај ходочаснички позив покazuје нарочиту снагу када се сагледа у контексту заједнице примарних читалаца Посланице коју су у бројним и тешким искушењима (Јевр. 10, 32–34), напуштала сабраћа (Јевр. 10, 25) и којој су божанска обећања, каткад, изгледала не-

доступна (Јевр. 10, 35). Писац *Химне* их охрабрује да се уздигну изнад стања самосажаљења и малодушности. Подсећа их на савршеност спасења дарованог им у Христу (Јевр. 10, 23.36) са којим делатном вером заједничаре (Јевр. 10, 38–39) потврђујући реалност (још невиђеног) будућег века (Јевр. 11, 1). Примери наведени у *Химни* обесхрабреној заједници указују на снагу и карактер вере као есхатоцентричне реалности која у богослужбеном животу заједнице има свој конкретни исказ. Том и таквом вером хришћанин и данас учествује у будућим благословима загарантованим божанским обећањем. Најснажнији исказ вере, који претпоставља везу са невиђеним светом, јесте суочење са патњом, мучеништвом и смрћу. У светлу закључних стихова *Химне*, међутим, и поменути искази верности су богослужбени чин сједињења са Христовом жртвом (Јевр. 11, 4.5.7.11–13.17–23.25–26.29–31.33–38). То сајрштовање са Христом, као услов савакрсења са Њим, јесте циљ на који нас упућује аутор Посланице.

Савремена читања Писма

Једно онтолошко тумачење *Песме над џесмама*

(Еденизам Михаила Епштјена)

Блајоје Пантелић

„Песма над џесмама је једна од најмоћнијих прослава љубави икада написаних.“

Ален Бадју

„Сви су списи свети, али је Песма над џесмама најсветија.“

Рабин Акиба

Песма над џесмама је, да се грубо изразим, најконзерверзнија књига Светога Писма. (Умало да изустим да је најскандалознија, али сам се на време зауставио.) То је једина библијска књига у којој се о Богу уопште не говори (чак му се ни име не спомиње, сем, додуше, на једном месту где се узгред помиње „пламен Божији“), те њене странице прсти хришћана нису радо додиривали, а и када се покојем то и дододи (јер је то ипак Свето Писмо, а Свето Писмо вала читати), након сваке следеће реченице капцима би он брзо скривао поглед и трудио се да прочитано што пре заборави. Устроитељи богослужбеног живота, рецимо, за њу нису хтели ни да чују. Вероватно су мислили да је са њом све у реду, чим се нашла ту где се нашла, али ипак нису хтели да ризикују и једноставно су је држали подаље од својих певница. Међутим, теолози су чудан сој, воле да се играју са светињом... Тако да су ипак одлучили да се оне странице Светог Писма на којима се налази тај исувише „светов-

ни“ текст ипак не чупају. „Нека остане!“, гласила је њихова пресуда, после доста већања. Неки су се сигурно надали да многи у том мноштву најразноврснијих списка њу неће ни приметити. Али преварили су се. Њихова нада била је узалудна. Прича о љубави не дâ се сакрити. И шта сад, за име Божије, чинити с тим текстом? Како га интерпретирати, а остати то што јеси, тј. бити то што требаш бити. Да не околишам, како остати правоверан и сматрати Песму над џесмама делом Светога Писма?

Вешти Александријци били су спремни за овај изазов. Одмах су употребили своје старо оружје – алегорију. Није све онако као изгледа, није мудри Соломон мислио само оно што је написао. Та, како мислите, исувише људска књига уопште није таква. Њен писац имао је нешто друго у виду, нешто много узвишење... О љубави Јахвеа и Његовог Изабраног народа он збори. Трезвени Антиохијци пак нису околишли, одмах су ризиковали. Не, нема преносног значења, све је онако како је написано.

Једноставно, реч је о једној похвали љубави мушкица и жене. Закључак који се одмах намеће је следећи: алегоријско тумачење Песме над џесмама легализује њен боравак унутар корица Свете Књиге, даје јој религијску легитимацију. Буквално читање Песме над џесмама ситуира је у један чисто световни контекст, тако да она представља својеврсни профани предах приликом кретања кроз сакрални текст.

Када је до истог закључка дошао и један значајан савремени читач разноврсних текстова учинило му се да је чак могуће и „нерелигиозно“ тумачење Песме над џесмама упоредо са „религиозним“, тако што би се тексту приступило без Александријских, односно антиохијских предрасуда. Говорио је, штавише, да без тог ерминевтичког безобразлука, који он назива онтолошким тумачењем, није ни могуће разумети га онако како би га требало разумети. Да, да, он сматра да и буквалним тумачењем те љубавне (не знам шта ми је данас, хтедох да кажем еротске, али устукнух у

последњи час) песме, али у онтолошком контексту, она не губи на својој религиозности. Напротив, њу је једино у тој оптици могуће тачно ишчитати.

Нећу вас држати у неизвесности, његово име је *Михаил Ейтштейн*, илити *Михаил Наумович Эйтштейн*. Ево како је он прочитao *Песму над џесмама*.

Пре него што је успостављен пакао, живот на земљи је био, је ли, рајски; мушкарац и жена живели су у Едену, у оном врту у коме је расло *дрво живота* и у коме су двоје (да, за сваки случај, опет нагласим – мушки и женски) волевши се постојали као једна телесност. Е баш о томе, о тој љубави која од двоје чини једно, говори Соломон (доказано је, ваљда, да он није аутор, али ћу ја, у недостатку другог имена, његово користити за ословљавање писца) у *Песми над џесмама*. О ономе, дакле, што је претходило паду, и паклу који називамо историјом човечанства.

Епштејн је један од оних читача књига којима ништа не промиче, па је тако приметио да се *Песма над џесмама* налази у самом центру Библије, тачно између *Послања* и *Откривења*, између приче о почетку и приче о крају света. Зашто? – Да би подсетила палог човека које он доиста, одакле је кренуо, тј. шта је изгубио, и чему треба да се нада на путу којим сада ходи... Да га подсети да је љубав његов *άρχιτ*, или његов *τέλος*, да је била принцип његове егзистенције у првобитном рају и да ће то исто бити у будућем Царству Божијем.

Кажем, Епштејну док чита ништа не промиче. Тако је он ухватио и ону закономерност у структури *Старој Завету* по којој редослед књига није произвољан. Стога, и то да *Књига о Јову* непосредно претходи *Песми над џесмама* није случајност. Ево и зашто. На питање шта је то добро, а шта зло, зашто праведник страда, а не страда онај ко је неправедан, Бог (у *Књизи о Јову*) одговара на један помало чудан

Песма над џесмама у савременој уметности – графика литванског уметника Стасиса Красаускаса (1929–1977)

начин. Наиме, не помињући ни добро ни зло, Он говори о величанственој творевини подареној човеку, животу у прекрасној васионани, говори о мору, снегу, животињама итд. Проблем је пребачен у сферу естетског, тј. чулног. Одговор на питање о греху и неправедном моралном поретку у свету састоји се у величању красота свега створеног. Епштејн примећује да је приповедање о стварању прекрасног света и суноврату тог истог света првородним грехом, које је описано у првој глави *Књиге Послања* у *Књизи о Јову* приказано је пак обратним путем. *Књига о Јову* је, у ствари, одраз у огледалу приказана приповест из прве главе *Послања*. Поента Божијег одговора Јову јесте у томе да је неопходно вратити се од *дрвета живота* и *познања добра и зла* до *дрвету живота*. Јер се икарски сун-

врат дододио кретањем од *дрвета живота* ка *дрвету живота* и *познања добра и зла*, а да је повратак Богу једино могућ супротним путем – повратком ка *дрвету живота*. Одговор Бога Јову, дакле, враћа нас на почетак приче о стварању света, на прву главу *Послања*, док у *Песми над џесмама* сусрећемо приповест о животу у Еденском врту која је описана у другој глави *Послања*, и управо зато, како проницљиво запажа Епштејн, *Књига о Јову* претходи *Песми над џесмама*; тај прелаз са космоса (прва глава *Послања*) на Еден (друга глава *Послања*), од могућих и недостижних стихија ка врту, представља и прелазак са *Књиге о Јову* на *Песму над џесмама*. У првој књизи је свет узвишен и недостижан, а Бог бесконачно удаљен од човека, док се у другој човек појављује у врту који је за њега при-

премљен, како би се вечно радо-вао и безусловно уживао.

Еден је врхунац стварања све-та... У врту се, како нас извештава *Послање*, живот одвијао тако да је човек господарио над свиме, уживао у плодовима којих је било у изобиљу, док је пуноћа човекове егзистенције била у телесном јединству са женом. Љубав органски везује човека и жену и њихово постојање чини рајским. Стога у врту све погодује тој љубави. Соломон у *Песми нај џесмама* опи-сује управо такав врт („повратни Еден“). У њему за човека нема оног мукотрпног рада „у зноју ли-ца“ његовог, нема проклетства, већ природа своје плодове и сласти (од смирне, меда, вина, мле-ка до пријатног ветра, предивних мириза, итд.) приноси заљубље-ним. Тамо љубав управља не са-мо човеком, него и читавом васи-оном. Зато је све дар љубавници-ма. Све је у том врту у функцији љубави мушкарца и жене.

У врту у коме је љубав везивно ткиво свега не постоје поделе на живо и неживо, а бесмислено је и помишљати на постојање нечег унутрашњег и нечег спољашњег. Тамо је све *Једно...* један *Ори-зам*, једно *Тело*. Буквално све. И биљни и животињски свет прелази у телесност двоје који се воле. Врт није ништа друго до *бесконачно ћело љубави*. Оно, дакле, не са-мо да укључује љубавнике, већ и читав свет, који је сједињен и за-печаћен љубављу. У том надила-жењу разлике између субјекта и објекта јесте „рајскост раја“.

У тексту *Песми нај џесмама*, стога, долази до „прожимања“ ликова и природе која их окружује (тј. прелаза портрета у пејзаж), долази до стварања лика раја у коме је стање заљубљених нераскидиво везано за плодност природног све-та. Рај је пуноћа сваког јестаство-вања бића, као вољеног и оног који воли, и највиши степен сваког својства, зато Михаил Епштејн за-кључује да на језику „рајописца“ исто значење имају ипр. осећање надахнућа вољеног и испијање со-ка црвених јабука. На основу то-

га он говори о „еденизму“ као су-штинској карактеристици струк-туре *Песми нај џесмама*.

Љубав, ваљда је то до сада већ јасно, није само заљубљеност мушкарца и жене, него свеукупност постојања твари, те и једина оптика у којој је могуће адекватно сагледавати свет и односити се према њему, тј. учествовати (бити) у њему. Зато не изненађује то да у *Песми нај џесмама* нема го-вора о добру и злу, да нема уоп-ште моралних категорија. Живот у (повраћеном) Едену, о коме го-вори Соломон, јесте апсолутно чист... то је живљење људи у рај-ском врту без потребе за плодом дрвета познања добра и зла.

Откривање *љубавној смиња све-та* у *Песми нај џесмама*, тј. опис света у његовом савршеном ста-њу, не дозвољава алегоријско тумачење, јер алегорија увек под-разумева дуализам. А у *Песми нај џесмама* нема ни говора о палом свету, о греху, итд., него искључи-во љубавном, тј. савршеном начину бивствовања свега. Љубав, дакле, представља *онтологију све-та*, и ни у ком случају није могуће тумачити је као некакву але-герију божанске љубави. Устројавање света могуће је само љубављу у којој је човек „сједињен са самим собом, у својој мушки или женској половини, односно сје-дињен је са устројством света, који му се у изобиљу даје“.

Свет, и то треба посебно на-гласити, није датост, већ процес – љубавни однос људи у који је укључена читава природа. Стога, *Песму нај џесмама* није могу-ће интерпретирати алегоријски или буквално, а да се при томе она не обесмисли, већ њу увек треба тумачити *онтологији*. Све описано у њој има онтологшки значај (*сваки дејаљ ојкрива рај-ско смиња ствари*), то нису мета-форе које се пореде, него, како умесно примећује Епштејн, ме-таболе које показују како једно представља део другог, прису-ствује у другом. У томе је сушти-на *онтологије методе љубави* коју Епштејн назива „еденизмом“.

Еденистичка егзегетска метода љубав не третира као субјективно осећање, него као својство самог света, као оно што свет чини ра-јем. Зато је то тумачење окарак-терисано као „онтолошко“. Љубав као емоција, спознаја (еротски однос супружника) итд. предста-вља декаденцију истинске љубави која конституише биће, и таква љубав је у ствари *последенска*. У складу са наведеном поделом, може се закључити да је у *Песми нај џесмама* реч о повратку са посте-денске на еденску љубав. Прво-родни грех чисти љубав од онто-лошког смисла, али је не уништа-ва до краја, већ се она пројављује у наведеним облицима – емоције, однос супружника итд.; постеден-ска љубав је, са једне стране, дека-денција истинске љубави, али, са друге, и пут ($\mu\epsilon\thetao\delta\sigma$) поновног задобијања изгубљеног раја. Со-ломон у ствари жели да нагласи то *смиња* истинске, апсолутне, илити рајске љубави; тај прему-дри Љубавник пева о поновном враћању под крошњу дрвета же-вота и убирању његових плодова.

Треба, на крају, подвучи да разлика између рајског врта из *Послања* и *Песме нај џесмама* је-сте у томе што се догодила смрт. Отуда та веома интензивна ди-намика (чак, можда, и стрепња) између заљубљених из које се ра-ђа, како је Епштејн назива, „по-етика дозивања“. Човек у Едену (описаном у *Послању*), да тако кажем, релаксирано убира пло-дове са дрвета живота, док у по-вратном Едену (описаном у *Пес-ми нај џесмама*) он има свест о преживљеној трауми. Зато је би-ло неопходно нагласити: „љубав је јака као смрт“ (Пнп. 8, 6).

Додао бих на самом крају да потврду аутентичности Епштеј-нове доиста генијалне интерпре-тације *Песми нај џесмама*, која је методолошки одређена онто-логијом љубави, можемо наћи у *Химни љубави* апостола Павла, у којој недостатак љубави предста-вља испражњеност бића, такоре-ћи онтологшку таштину: „ако љу-бави немам *ништа сам*“.

Апокрифни коптски текст и алзија на Исусову жену

Папирус под скенером

— ПОВОДОМ СЕНЗАЦИОНАЛИСТИЧКИХ ВЕСТИ О НОВОМ „ОТКРИЋУ“ —

Оtkriće harvardskog научника претпоставља да је Исус имао жену.“ Са овим насловом је Фокс Њуз преузео вест већ објављену у другим листовима и ревијама поводом једне конференције одржане у уторак увече 18. септембра. Конференцију је водила Карен Л. Кинг у оквиру Десетог међународног конгреса о коптским студијама, а чији домаћин је био Патристички институт Августинијанум, надахват руке од Ватикана.

Вест, која је одмах обишла европске медије, била је кључем слична, али другачије интонирана, оним сасвим непоузданим ставовима у књизи *Да Винчијев код* Дена Брауна. Не треба много приче о томе како се то дододило. На конгресу је ова госпођа академик приказала један фрагмент папируса, који у преводу на коптски доноси део разговора који је Исус водио са својим ученицима и споменуо једну женску особу, Марију, за коју се вели *моја жена* (*ta-hime*, што је редак облик израза за жену, *сүйрута* од уобичајене коптске речи *ta-shime*). За један научни конгрес у овоме нема ничег спорног.

Међутим, у овом случају, изразито директно довођење у везу истраживања и новинарства – што до некле омета онај стари процес који захтева озбиљнија научна дискусија – било је успостављено већ пре конгреса, с обзиром на то да је та преухитрена вест, објављена у америчкој штампи тог истог дана кад и хипотеза изнета на конгресу у Италији, уследила после једног интер-

вјуја коју је ова харвардска академија дала пред одлазак у Рим.

Ове чињенице стоје: у питању је прастари фрагмент који се своди чак на 4. век; грчки текст на коме почива коптски превод још је старији и можда је написан негде у 2. веку; фрагмент пружа подatak о томе да је било људи који су расправљали о Исусовом брачном стању – „нагађања о Исусовом брачном стању почела су да круже на читаво столеће по Христовом распећу у контексту међухришћанских сучељавања по питањима сексуалности, брачности и учеништва“, пише овај стручњак за коптске студије.

Желим да сместа истакнем да сам резервисан према ставовима Карен Кинг. И то није све, сматрам да су средства информисања заведена тиме што су речи које изражавају интимност и духовну приврженост између Спаситеља и његових ученика – што је уобичајено у гностичким текстовима – преокренуте у смислу да значе неко умишљено брачно стање Исусово о којем би се – мада се на основу овог текста не би могло прихватити као историјски поуздано – разговарало међу хришћанима 2. века, како мисли К. Кинг.

Док разматрамо фрагмент овакве врсте, који за разлику од многих других изложених на конгресу, није пронађен археолошким ископавањем, него потиче из антикварних продавница, морамо бити умногоме предострежни и то из разлога што морамо најпре установити његову

аутентичност и искључити могућност потурања. Пре свега, налаз треба проучити с материјалне тачке гледишта. Наиме, какве је врсте рукопис одакле потиче фрагмент у питању? Коју му старост приписати с палеографског гледишта? Друго, која је то врста текста, и у ком литерарном контексту је Исус изнео ову збуњујућу тврђњу? Које значење овај исказ добија у том специфичном контексту?

После оваквог студиозног изучавања на површину ће зацело испливати велики број проблема на оба нивоа истраживања (на нивоу истраживања папируса као таквог и на нивоу његовог текстуалног истраживања). Карен Кинг допушта да је већ неколико њених колега ставило под знак питања његову аутентичност, док су други папирологи (истраживачи папируса) изразили повољно мишљење.

Неколико коптолога присутних на конгресу у Риму, видевши фотографију самог текста на екрану или објављеног у штампи, изразили су сумње у аутентичност овог папируса (Емел, Функ, Орланди, Бузи и други), задржавши се на могућности да са своје стране изнесу исцрпније мишљење чим услови дозволе проучавање ове ➤

ствари уз боље познавање чињеница. Они примећују да садашње стање фрагмента не допушта да се препозна какав је то био рукопис из кога је фрагмент (да ли је то литературни кодекс или, пак, амулет?), а и особености самог текста као књижевног састава који одступа од већине познатих узорака списка из 4. века, као и од великог броја каснијих предложака, чине да су неки стручњаци чак претпоставили да су коптска писмена на фрагменту невешт фалсификат коптског штампаног писма.

Ако, с једне стране, особеност фрагмента не значи сместа и да је он подвала (нова открића често се не уклапају у познате типологије), с друге, задатак је научне заједнице да процени да ли његова оригиналност потиче од данашње или неке древне руке; другим речима, неопходно је узети у обзир специфичну природу овог списка, који се чини сасвим другачијим од познатих текстова, какви су, на пример, кодекси из Наг Хамадија, а, уз то, и умногоме различити од кодекса које академичарка Кинг спомиње кад прави поређења.

Ово би могло одвести истраживање у два опречна правца који би очигледно утицали на мишљење по питању текста, а то је, или је рукопис у питању савремени фалсификат, па не би имало смисла његово даље изучавање, или је написан у круговима који нису желели да остављају за собом књижевни текст, него пре текст за интерну или приватну употребу, до чега би долазило, на пример, у школама мудраца у позној стварини. Овакви списи би користили познате текстове, нарочито гностичке, како би се створио нови и, у њиховим очима, посебно ефикасан облик писања, управо онако као што су други њихови другари стварали текстове на начин што би другачије размештали стихове и одељке из јеванђеља. Ако би ово био случај, фрагмент би био од још мањег значаја.

Међутим, пријимо самом тексту у којем Христос води разговор са ученицима и женом. Позадина

разговора је позната онима који изучавају апокалиптичку књижевност или читају дијалоге о Васкрсењу. У спису *Лисийс Софија*, у *Маријином јеванђељу*, у *Томином јеванђељу* и у *Филијовом јеванђељу* налазимо најпоузданјије паралеле које јасно истиче и гђа Кинг. Чини се да су жене најпријемчивије за духовно сагласје са Спаситељем, и, једна од њих, Марија Магдалина, иначе омиљена личност у гностичкој књижевности, назива се *дружбеница* Исусова (у *Филијовом јеванђељу* користи се грчка реч *κοινόνος* и коптска реч *hōtē*, чиме се захвати семантичко подручје од *grouia* до *sūrūia*).

Фрагмент пред нама је у складу са овим текстовима, па их доиста и претпоставља кад каже: „Исус им рече: Моја жена [...] она ће моћи постати моја ученица“. Међутим, неопходно је разумети смисао ових израза. Карен Кинг предлаже да се на њих не гледа као на сведочанство брачног стања историјског Исуса, него као на покушај да се дође до позитивног схватања хришћанско-гностичког брака на основу *обрасца* брачне свезе између Исуса и Марије Магдалине („*Јеванђеље о жени Исусовој*“ даје нам до знања да су већ у 2. веку неки хришћани сматрали да је Исус био ожењен.“).¹

Па ипак, стварни проблем би настао ако би се тврдило да се некад сумњало у Исусову безбрачност или, пак, да је то питање било предмет расправе међу

Аутор предаје Историју хришћанства на Универзитету Ла Сапијенција у Риму. Био је и један од организатора конгреса на коме је изнета ова сензацијска вест. О овој вести су америчка средства информисања била унапред обавештена на конференцији за штампу коју је одржала сама Карен Л. Кинг, као неку врсту припреме за предстојећи научни скуп, на којем су многи стручњаци показали уздржаност и, штавише, изразили сумњу. Доследан логичан закључак би био да је фрагмент невешт фалсификат (као и многи други са Близког истока), с циљем да се што боље продају, не само фрагменти него и читави рукописи, престижним установама.

раним хришћанима, укључујући ту и гностике.

Прва сведочанства о Исусу уопште не говоре о томе да је био ожењен, па и онда кад спомињу Марију Магдалину; па и кад у 2. веку пагански философ Целс у својој радикалној критици хришћанства (делове те критике доноси Ориген) износи ружне гласине о Матери Исусовој и о њеном ванбрачном зачећу, ипак ништа не зна о евентуалном Исусовом брачном статусу.

Мислим да је ово ћутање, како у самом хришћанском предају тако и ван њега, поузданјије него буквално тумачење неколицине израза у овом новом тексту – фрагменту, који, сматрам, треба разумети у потпуно симболичном смислу. Управо, у оба случаја то је ствар потпуно метафоричког изражавања, чиме се симболизује духовна повезаност Христа и његових ученика, што је изричито потврђено у новозаветним књигама и у раној хришћанској књижевности.

L'Osservatore Romano, 3. октобар
2012, стр. 11
Алберто Камплани
(Alberto Camplani)
Са енглеског превео
Протојакон Радомир Ракић

Гутенбергова Библија изложена у Њујоршкој јавној библиотеци

Слово убија, а дух оживљује

(Апостол Павле, *II Посланица Коринћанима* 3, 6)

Владешић Јерошић

Када је немачки штампар Јоханес Гутенберг (1400–1468) пронашао штампање покретним словима и штампао Библију 1455. године у Мајнцу, духовни људи онога доба су говорили: Слово је убило Реч! У двадесет првом веку могли бисмо мирно рећи да је слика убила и Реч, а човеку је за његов душевно-духовни развој све троје неопходно: најпре Реч, која је и Логос и Дух (Дух Свети у хришћанству), затим Слово (у светим књигама свих великих религија света: у Библији, са Старим и Новим Заветом, у Курану, у Ведама и Упанишадама, у Тибетанској и Египатској Књизи мртвих, у сачуваним проповедима Гаутаме Буде, у Тао-те-кингу Лао-Цеа и у другим светим књигама).

Човеку је међутим, потребна и слика као услов за рад његове имагинације, стваралачке маште. Дете дуго живи у сликама, способно је да их поново изазове као слике сачуване у памћењу, слике и остају духовна остварења у готово свакој (уметничкој или научној) креативној имагинацији. Човек сања у сликама (некада у боји) које му доноси његово конкретно мишљење карактеристично за доба детињства, али и касније, када је већ развио и абстрактно мишљење. Конкретно мишљење у сликама карактеристика је магијског или анимистичко-архајског мишљења које је дуго времена, у психологији и етнологији приписивано тзв. примитивном мишљењу, тзв. примитивних народа. Већ

током двадесетог века значајни психологи, философи, етнолози, дакле антрополози, кориговали су овакво схватање о народима, са правом се позивајући на велике ствараоце у свим областима културе (религије, философије, уметности) чије стваралаштво је незамисливо без тзв. анимистичког мишљења (неки познати научници најпре су „видели“ своје откриће у сну или на јави у сликама; Ниче је песник-философ, Гете је и песник и научник, посебно обдарен имагинативном свешћу). Доста је људи и данас, нарочито међу сликарима који су задржали сликовито мишљење (ејдетичари).

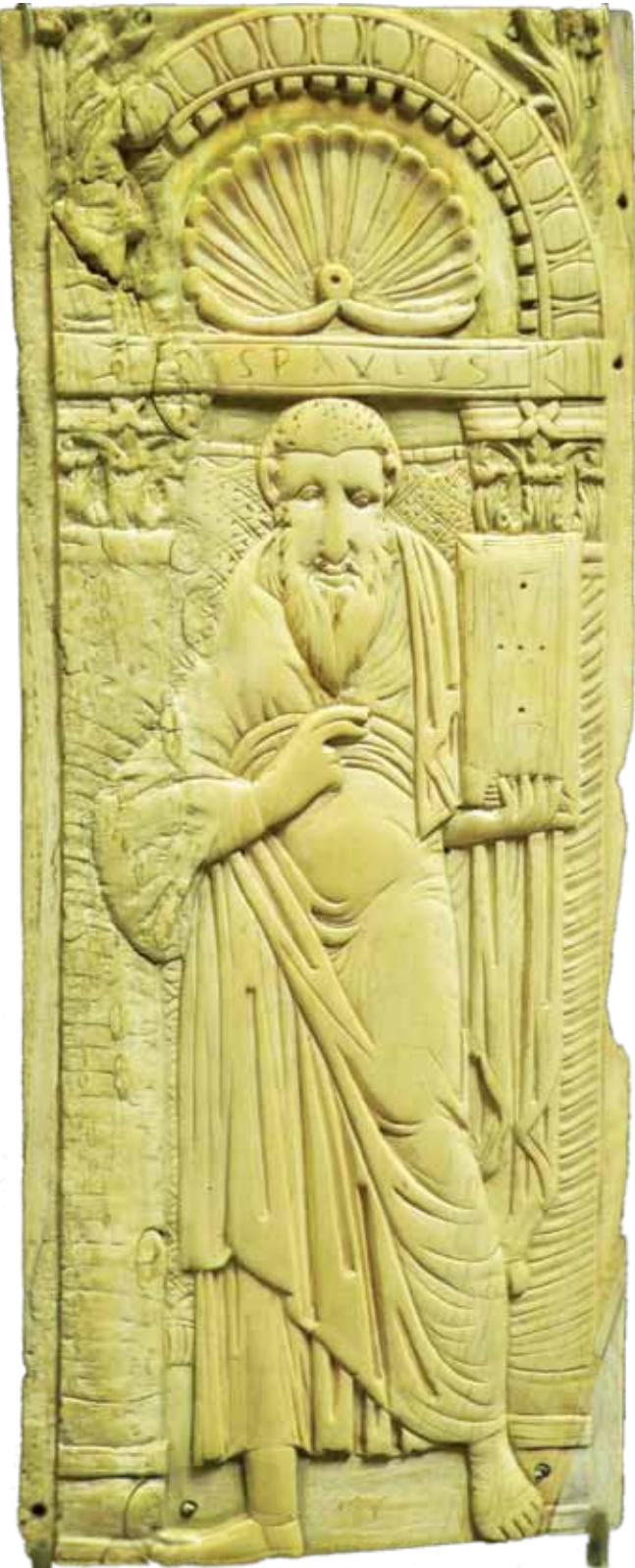
Апостол Павле у II Посланици Коринћанима, пре скоро две хиљаде година, упозорио је хри-

шћане (и не само хришћане) да „слово убија, а Дух оживљава“. Шта је овом значајном опоменом хтео да каже Апостол Павле? Не само то да „слово“ може да изневери, већ и да намерно (онај који се њиме служи) може да преокрене истину у лаж. Већ у време Апостола Павла било је мноштво јеретичких учења која су, по убеђењу хришћанских апостола изопачавала Христово учење, приказујући га другачије (пример су гностичари, нарочито из I и II века после Христа, али и касније, све до X века када су се појавили богоумили, катари, албигензери, распостирујући се из Персије и Бугарске, преко Србије и Босне, све до Француске). Читав Средњи век, затим Нови век, све до данас, пробогат је „словима“ која, замењујући Слово (Божију Реч, Логос) „убијају Слово“, ширећи по целом свету најразноврснија лажна учења, од којих су нека изразито антихришћанска, заправо готово су сва псеудо хришћанска (нарочито је такав марксизам, па и глобализам и мондијализам данас). Није било могуће (а није било ни потребно) избећи оваква лажна учења која су мутила „чисти ум“, али много горе, будила су у људима увек присутну клицу фанатизма, па су, позивајући се на погрешна учења позивали читаве народе на бунт и рат. Тако су и настајали најгори од свих ратова – верски и грађански ратови; последњи рат на Балкану, грађански рат, како год га социологи и политиколози називали, био је и верски рат, као кобно упозорење на могуће верске ратове у будућности.

Живимо у времену (на почетку XXI века) изузетно испуњеним рђавим словом и ружном сликом. Како им се одупрети? Једино, препознајући их као таکве (рђаве и ружне); али, да би их препознали, неопходно је стално развијати и усавршавати Дух Божији у себи и тако разви-

ти драгоценни дар, кога су хришћани давно назвали „разликовање духова“. Човек који је у току живота био под благословом Божијим, па је научио да разликује Слово од слова, Слику од слике, брзо ће бити у стању да у току и неког дугог свог живота разликује Слику – икону фра Анђелика на пример од слике неког умишљеног савременог уметника који из сопствене рђаве праznине прави рђаве слике. Слично је и са песничима. Када смо једном научили да ценимо и зауволимо Дантеа или Гетеа или Рилкеа, не може нам неки уображен песник подметати „кукавичије јаје“. Узео сам за пример погрешна, рђава, често злонамерна „слова“ и „слике“ из области уметности (нарочито савремене, мада је рђавих слика било много и у даљој прошлости у свакој уметности). Сувишно је (а било би

Св. Апостол Павле, дуборез у слоновачи, 7. век (чува се у музеју средњег века у Паризу [Musée National du Moyen-Âge])

и много тужно) позивати се на слово, реч или слику коју нам данас представљају политичари, новине или медији. Њихова „рђава бесконачност“ у све опаснијем преплављивању чо-

вековог, све неотпорнијег ума и срца – разум и ум у prisnoj су вези са срцем, па кварење ума деловаће на срце и обратно – прети слабљењу или и губљењу мерила, шта је добро, а шта зло, шта подстиче человека на индивидуацију и/или обожење, а што га може коначно зауставити на једном таквом богоугодитељском путу.

Дакле, не треба се затварати у „кулу од слонове кости“ из страха пред спољашњим опасностима (последње прибежиште мира све су мање у XXI веку и хришћански манастири!); немогуће је, а није ни пожељно избегавати их; остаје једино вредно колико смо добро наоружани умом и срцем да их препознајмо као опасности и претворимо њихову негативну енергију у позитивну. Апостол Павле је добро знао и сам искусио, шта значи сусрет са „словом које убије Дух“, и такво искуство исказао је (у I Посланици Коринћанима 11, 19) овако: „Јер треба и подвајања (разномислија, у једном преводу) да буду међу вама да се покаже који су постојани међу вама“. Бити постојан (сионими су: истрајан, отпоран, издржљив) вазда је било тешко и ретко у животу человека и човечанства; Нарочито је било ретко бити постојан у религији, моралу и етици. Постојаност (останимо на религији) се не наслеђује, она се стиче, и то постепено, мучно и дуготрајно. Ова постојаност (сталност) стиче се зато тако мучно и постепено јер је човек ломљиво биће, бескрајно сугестијилно и веома несигурно, па се најчешће (најрадије!) повија као „трска на ветру“ рђавим утицајима.

Не могу а да се опет не позвем на незаобилазног Апостола Павла који у оном истом поглављу II Посланице Коринћанима, у којој говори о „слову и Духу“, проговара још једну тешко достижну мудрост, и то

у 17. стиху, када убедљиво пише: „А где је Дух Свети, онде је слобода“. Треба ли понављати да је проблем слободе један од најтежих, ако не и најтежи проблем у религији, философији и науци. Открића науке изгледа да су непобитно показала да на супрот детерминизму постоји у живом свету, нарочито у животу человека и човечанства – индетерминизам, на супрот каузалности – акаузалност, на супрот нужности – случај, на супрот реду – хаос, и обратно (Платон је писао да „дух даје форму хосу, безличној материји“). Када је човек „дат“, он као да је под „удесом“ (генетике, пренаталног доба и прве три године детињства) а када је „задат“, то је његова лична историја, да ли слободна? Николај Берђајев, мада религиозни философ, оспорио је телеолошки поглед на свет, самим тим остала ће нам трајно непозната Божија промисао у историји (не и у појединачном човековом животу!). После свих страшних искустава ратова у XX веку, данас се човеку чини да је он најмане слободно биће; њиме као да управља „велики брат“, невидљив, а моћан, или су то неке тамне небеске демонске сile, које владају човеком и историјом (да ли то можда није заиста „кнез овога света“ о коме говори Исус Христос да га је видео како је пао са неба на земљу и на њој остао?).

Уместо свих ових и много других паметних, а сувишних спекулација о слободи и нужности, које потичу од философа, научника и религиозних мислиоца, Апостол Павле, конвертит и визионар, шаље нам једноставну поруку: тамо где је Дух Свети, тамо је и слобода! Ако је тако, а биће да јесте, све друге слободе које човек замишља и призива (нарочито оне политичке, али и оне које нам доноси савремена наука) – химере су, самообмане су. Колико времена или епоха

треба још да протекне у историји човечанства да би човек можда ипак увидео да је једина могућа слобода она у коју нас уводи Дух Свети? Појединци у историји света већ су давно ову илузију о слободи увидели и онда се окренули таквом подвигу личног живота који би их могао отворити, за деловање Духа Светог. Да, појединци, али не и народи, још мање цело човечанство.

Бог нам је послao, преко Исуса Христа, Духа Утешитеља (Параклета), Духа Светог. На човеку појединцу остаје да Га вером прими и тако (једино) постане слободан. Јер шта значи слобода човеку без Бога, нека су пред нама и велики умови света (останимо на XIX и XX веку): Маркс, Ниче, Фројд, Сиоран, Сартр и неки познати физичари, биологи, астрономи! Није ли то слобода дављеника а онда и очајника! Ничеу није помогла „Весела наука“, Марксу идеја „диктатуре пролетаријата“, Фројду „тихи а прдоран глас разума“, Сиорану његове самоубилачке мисли и убедљива философија пессимизма!

Остаје величанствен и претежак задатак упућен човеку од Бога, човеку „апсолутно слободном бићу“ (ову синтагму понављају и хришћани и атеистички философ Жан-Пол Сартр!): Како спремити себе за долазак Параклета, присутног већ две хиљаде година у свету (да ли само хришћанском?). У XIX и XX веку најбоље су о томе говорили руски светитељи: Свети Серафим Саровски и Свети Силуан Атонски (у нашој српској средини Свети Владика Николај Велимировић и Преподобни Јустин Поповић) како? „Благо чистима срцем јер ће Бога видети“, Христове су речи. Изгледа да и нама данас, у XXI веку, нема другог пута: непрестано чишћење срца и (ума) подвигом богоугражења и молитвом, призывајући тако Духа Светога који једини може да спасе свет и човека.

Храм Св. Кирила и Методија у Малмеу, Шведска

Милан Сићарски

Град Малме, трећи град по броју становника у Шведској (после Стокхолма и Гетеборга), изграђен је у 14. веку, када је подигнута и Црква Св. Петра. Захваљујући богатству риболовних ресурса постао је културно средиште најужније шведске покрајине Сканије. Чврсте везе са појединим немачким владарима и Савезом немачких поморских трговачких градова (Ханза) помогле су да Малме у 15. и 16. веку постане један од главних привредних центара на Балтику, а становништво је, као и остали Скандинавци, прихватило Лутерову верзију протестантизма. Тек Миром у Роксилдеу 1658. године, после рата који је ослабио економију града, Малме је из руку Данаца ушао у састав Шведске, али су даљи чести и дуги ратови двеју краљевина довели, заједно са епидемијом куге, до опадања броја становника, који је поново порастао тек у другој половини 18. века, када је изграђена и модерна лука.

Изградња железнице (1850–1870. године) је допринела да Малме постане изразито индустријски и раднички град. Број становника је убрзано растао током 20. века, али је рецесија у његовим последњим деценијама донела и супротан процес. Од 1990. до 1995. године Малме је изгубио 25.000 радних места, а и данас је град са високим бројем незапослених и израженом социјалном сегрегацијом. Богатија насеља се углавном налазе у западним деловима града, а сиромашнија у источним, чији је број становника порастао 1990-их година, између осталог и због прилива избеглица из ратом погођене Југославије.

Српска заједница, парохија и храм

Срби који су дошли у Шведску за време Другог светског рата из логора у Норвешкој, али и Немачкој, Аустрији и Италији, нису хтели да се врате у Југославију,

ју, којом је завладао комунизам. Много Срба, економских емиграната, од половине 60-тих година ради у индустријским центрима јужне и средње Шведске. Своје духовне потребе су остваривали у грчким и руским парохијама, све до доласка о. Кристофора Класона, првог Шведјанина рукопложеног у чин превзиртера – рукопложен је 1966. године Архиепископ Атилагора (Цариградска Патријаршија), надлежан за православне у Скандинавији. О. Кристофер је следеће године добио од Патријарха Германа благослов да се брине и о духовним потребама Срба у Шведској. То је успешно чинио до 1972. године, када је први српски свештеник у Шведској, др Живота Михајловић, основао парохију Св. Равноапостолних Кирила и Методија у Малмеу, у оквиру Епархије западноевропске и аустралијске.

Православно богослужење се, међутим, одржавало у изнајмљеним просторијама, укључују-

Првобитни изглед храма

Еп. Доситеј у Храму Св. Кирила и Методија:
литургијско крштењеФотографије: <http://www.crkva.se/>

Иконостас у Храму Св. Кирила и Методија

Детаљ живописа

јући и протестантске цркве, па чак и у делу свештеничког ста- на јеромонаха Методија (Лази- ћа). Коначно, 5. септембра 1982. године, трудом о. Методија, стекли су се услови за сталну употребу цркве која је тада освећена, а две године касније откупљена и постала стално богослужбено место. Читава црква је била од дрвета, модерне конструкције и квадратне основе, са кровом који изгледа као пирамида. Објекат је раније служио за потребе методиста, тако да се читав храм и његова унутрашњост до данас прилагођавају православном начину богослужења. Епископ Лаврентије је 1985. године осветио темеље олтарске апсиде и положио три камена из Жиче, Раванице и Лазарице.

Фрескописац Драган Марунић је осликао олтарску апсиду и доњи део наоса, док је горњи део храма и поткуполни свод фрескописао Драгомир Јашовић. Фреске је 1987. годи-

не освештао Митрополит Јован загребачко-љубљански, а цркву и иконостас су 1986. године освештали Епископ бјалосточ-но-гдањски Г. Сава (Польска Православна Црква) и Епископ зворничко-тузлански Василије, који су у часну трпезу положили мошти Св. Великомуче-ника Лазара Косовског. По речима г. Шел Маркскога, званичника Шведске цркве задуженог за односе са православним, то је била прва православна црква у земљи са иконостасом. Влага је, међутим, почела да обухвата темеље олтарске апсиде, па се од 1998. године откопавају темељи, поставља нова фасада од цигле, бакарни кров и купола са позлаћеним крстом, па здање почиње да добија и спољашњи изглед православног храма. Потом је почела рестаурација унутрашњег дела олтарске апсиде, при којој је постављена нова часна трпеза, мермерни под и подно грејање. Планира се изградња нове припрате са

куполом и постављање мермерног пода у наос и припрату.

Црквена општина Св. Кирила и Методија у Малмеу основана је 1972. године, а до 1973. године парохију су опслуживали про-тојереј др Живота Михајловић из Вестероса и јереј Милан Миковић из Стокхолма. Тада је за сталног пароха постављен јереј Миле Мијић, под чијим је руковођењем одржана Прва годишња скупштина ЦО. Његов наследник, јеромонах Методије, провео је 14 година на парохији и спровео описане значајне радо-ве на унутрашњости храма. Од 1992. године ЦО у Малмеу има и редовног вероучитеља, а 1998. године је формирана и друга па-рохија. Садашњи парох, о. Милан Гардовић, до тада је службо-вао у Хелсинборгу, Гетеборгу и Стокхолму. Поред радова на фа-сади, крову и куполи, основао је црквену библиотеку за парохијане, увео редовне часове веро-науке за децу и покренуо многа културна дешавања.

Представљамо Вам

Православна Црква у Шведској: Архимандрит Доротеј (Форснер)

Роса Пејровић Холмберг

Када се из свете земље Србије вратио у Богом благословену земљу Шведску, почетком јесени 2012. године, отац Доротеј је носио Орден Светог Николаја охридског и жичког.

Званична интернет страница Информативне службе Српске Православне Цркве у Београду објавила је 26. септембра следећу вест: „Ово сабрање било је и прилика да Владика Милутин уз сагласност Епископа британско-скандинавског Г. Доситеја одликује Архимандрита Доротеја, настојатеља манастира Свете Тројице у Шведској, највишим одликовањем Епархије ваљевске – Орденом Светог Владике Николаја – за велики труд на Њиви Господњој за време његовог монашког живота у манастирима Каона и Лелић...“

Kо је Архм. Доротеј?

Еигил Форснер [Eigil Forsner] је био свештеник Шведске цркве, строг или правичан, радан и добар човек. Као удовац са двоје деце, близу своје пете децензије живота, оженио се Маргаретом и они су родили једног сина, Давида, 1971. године. Давид, како се Архимандрит Доротеј звао, растао је у селу Гриту [Gryt] близу Еребруа [Örebro]. У строгој патријархалној породици Јеванђеље се читало сваки дан, увече или ујутру, библиотека је била пуна књига које је Давид редовно сту-

дирао, а дом свештеника Еигила увек је био пун људи, верника који су тражили савет или помоћ. Давид, који је волео усамљеност и студије, повлачио се у шуму близу куће када су посетиоци били ту. Тако је он открио у себи најлошост према монашком животу још као врло млад.

Откривање православља

– Мој православни пут почeo је оне године када је мој отац умро. Мој отац је био свештеник у Шведској цркви и био је искрен у својој вери. Када се он упокојио имао сам 13 година, и питао сам се: „Шта је то било између Христа и Лутера? То је хиљаду и пет стотина година. Ту мора да постоји хришћанска црква, није нешто друго.“ Почеко сам да студирам Библију и лутерско исповедање вере да видим основу Шведске цркве. Нашао сам да је Лутер дошао, мењао, тумачио или сасвим одбацио неке делове. Ја сам размишљао овако: „Тако се у ствари не може радити. Може ли један једини човек радити тако са хришћанском вером?“ То се све забивало 80-их година прошлог века, када није било тако много књига о Светим оцима, ни тако великог интересовања за православље. Било је то време владавине комунизма у Русији и у Србији – и причало се како је то стара нека црква, изумрла, више не постоји... али мене је нешто привукло, питао

сам се: „Шта је то православље? Почеко сам да гледам у библиотеку свога оца и ту су биле неке православне књиге и онда сам видео да је то – то“ – прича отац Доротеј на чистом српском језику.

– Огромна је разлика између православља и протестантизма. Протестантизам је минимала а православље је пуноћа. Са 16 година сам пошао у гимназију у Гетеборг [Göteborg], мислећи како је то велики град и да ако има православних, онда мора да их ту има. Нашао сам две парохије, нашу, српску и једну шведску парохију под управом Српске Цркве. А у тој шведској није било службе сваке недеље, него тако једном или два пута месечно. (Ту је био отац Габријел [Gabriel Askefur] који је сада са мном у манастиру Свете Тројице у Бредареду [Bredared]). Он је онда био млад јеромонах, то је било 1985–86. године). У то време нисам знао ни српски ни словенски језик. Али ја сам тако васпитан као свештеничко дете, навикао сам да будем у цркви обавезно, па макар једанпут недељно, ако не и три пута. И тако сам ишао и у шведске православне и у српске православне парохије. И није ми требало пуно времена да видим да је то извршна, хришћанска православна вера, то што је Христос оставио својим апостолима и која се сачувала до данас. И чим сам напунио 18 година, и био пунолетан, прешао сам у православље.

„Православно хришћанство утолило је његову жеђ за истином: довело га је у живу везу са благодаћу Божијом, дало му темељну дисциплину по којој је могао да узраста духом, и истовремено му пружило метафизичка начела на основу којих је његов продоран ум могао да појми ватсјену као разумљиву целину“, тако је Епископ Фотије дефинисао догађај његовог откривања православне вере...

Давидови оци

Архимандрит Доротеј прича како је све то текло када је био млади Давид.

— Завршавао сам гимназију. Доста сам времена проводио са оцем Драганом (Мијаиловићем). Понекад сам радио нешто, а кад нема посла, кад сам био слободан био сам са протом. Обишли смо Карлстад [Karlstad], Варберг [Varberg] и доста места по западној Шведској. И тако сам, полако уз проту, научио и црквенословенски и српски. Уз, тек рукоположеног, оца Милана (Гардовића) научио сам и да певам. И тако део по део, постајао сам привржен Српској Православној Цркви овде у Шведској, иако сам још посечивао и православне Швеђане једном до два пута месечно.

— Када сте се замонашили?

— Ја сам се са 18 година крстио у Православној Цркви. Годину после тога сам завршио средњу школу. Потом сам одслужио војску. За сво то време сам био у цркви и помагао. У 21. години је требало да одлучим о свом животном путу. А од детињства сам волео да будем сам. Упознавајући православље, схватио сам и појам монаштва, а тога нема код протестаната и то је то... По благослову Владике Доситеја отишао сам у Шабац код Владике Лаврентија (он је тада био Епископ западноевропски). Тамо сам стигао у фебруару 1993. г. Дошао саму Каону и у лепом манастиру затекао старца Теофила, двојицу младих

јеромонаха, оца Милутина, који је сада Владика ваљевски, и оца Арсеније, који је сада Архимандрит у Каони. Ту сам остао две недеље. Вратио сам се кући да све завршим, војну обавезу, папирологију, да се одјавим и септембра 1993. г. сам се вратио у Каону. Братија је питала изненађено: „Шта ћеш ти овде?!“ „Да се замонашим.“ „И ти си дошао овде!? Добро.“ И тако сам остао. Ви знате какво је то време било – инфлација, немири, и рат је почeo. Једва су ме пустили преко границе Мађарска – Србија. Ишао сам аутобусом, сви су говорили да је то лудост.

— Ко вас је замонашио?

— Већ 1994. године сам замонашен; отац Теофил ме примио као духовник, а тадашњи отац Милутин замонашио. Исте године, Владика Лаврентије ме је рукоположио у чин ђакона. Годину дана сам служио као јерођакон, а после као јеромонах. У то време ми примамо у окриље манастира Каона нов манастир, Лелић, у ком су мошти Владике Николаја. Тада он још није био канонизован, али ми смо Лелић примили као метох манастира, и тамо сам био две године, служио сам сва богослужења, вечерње, јутрење, Литургије сваки дан. А онда сам се вратио у Каону и завршио дуборезе за целу цркву.

Владика Доситеј позива у Шведску

— Године 2000. се враћам за Шведску, са благословом игумана, и нашег Епископа Доситеја, који је хтео да се и овде у Шведској оснује братство. Придружио ми се отац Габријел као духовник и отац Тихон [Tikhon Lundell] у Кристијанстаду [Kristianstad]. Тројица нас је, и тако испуњавамо услове и у Шведској да будемо удружење, а и православне усло-

Владика Доситеј и Архм. Доротеј

Еп. Доситеј са братством манастира Свете Тројице у Шведској

ве за оснивање манастира. Тако је основано братство Свете Тројице.

— Шта сада радите, чиме се бавите?

— Рад и молитва. Ми морамо од нечега да живимо, имамо нашу башту, правимо воштане свеће, мисионаримо. Превођење, пре свега богослужбених књига на шведски је зимско послушање, а летње послушање је башта и мисионарење. Превели смо на шведски књиге које већ користимо у богослужењу: *Часослов*, *Служебник*. И службе неколико празника смо превели – за велике Христове и Богородичине празнике. Сада преводимо *Живот Светог Саве* на шведски језик, и при kraju је један *Молитвеник*. Има од Владике Николаја још књига. Пролој бих првео полако, то је велики посао. *Крајко жижије* за сваки дан – да би Швеђани упознали православље, а и трећа и четврта генерација Срба, Грка, Бугара, Руса и других, који губе свој језик, да могу да га читају на шведском језику, али да је православно. ■

Библијски и научни поглед на свет

Настанак живота

Драјица П. Ковачевић (Завод за школство, Подгорица)
Драјан С. Веселиновић (Факултет за физичку хемију, Београд)

YСветом Писму налазе се текстови у којима се говори о настанку живота на планети Земљи, односно настанку човека. Између времена у ком су настали ти библијски текстови и времена када се дошло до одговарајућих научних сазнања о настанку света и живота велики је временски размак. Мислимо да је битно узети о обзир ову чињеницу, нарочито због увида у подударност или различитост објашњења о настанку живота које нам нуди Свето Писмо – с једне стране, и савремена наука – с друге стране.

Ради оцене подударности потребно је упоређивање редоследа основних процеса настанка живота на Земљи, односно настанка човека, датих у библијском тексту и у научним текстовима.

У Библији је ова проблематика обухваћена у Старом Завету, у почетном поглављу Прве књиге Мојсија

сијеве која се зове *Постање*. Текст Старог Завета написан је пре око 3500 година, на старојеврејском језику. У Постању су кључни подаци о процесима настајања Земље и живота на њој, и човека, дати следећим редоследом:

У Јоочеку створи Бог небо и земљу... И виде Бог свејштост да је добра; и расстави Бог свејштост ог шаме... И створи Бог свог и расстави воду љог сводом ог воде над сводом ... Поштом рече Бог: нека се сабере вода што је љог небом на једно месишо и нека се љо-каже сухо. И сухо назва Бог земља а зборишта водена назва мора ... Оиеш рече Бог: нека љусти земља из себе шраву, биље, што носи сјеме, и дрво родно, које рађа љо свом врштама, у којем ће бити сјеме његово на земљи. И би шако... Поштом рече Бог нека врве љо води живе душе и љицице нека леши изнад земље љог свод небески ... По-

том рече Бог: нека земља љусти из себе душе живе љо врштама њиховијем, стоку и сићине животиње и звери земаљске љо врштама њиховијем и би шако... Поштом рече Бог да начинимо човјека љо својему обличју као што смо ми, који ће бити ћеснодар ог риба морских и ог љицица небеских и ог стоке и ог цијеле земље ог свијеж животиња што се мичу љо земљи... А створи Господ Бог човјека ог праха земаљског, и дуну му у нос дух животињи и љоста човјек душа жива (Пост. 1, 1-28; 2, 7).

У самим текстовима нема назнаке о времену у коме су се одвијали наведени ступњеви настанка живота, већ они само означавају редослед, тј. поступност настанка живота. С обзиром на то да је Мојсијев текст настао пре око 3500 година, неспорно је да су се поменути процеси настанка живота одвијали пре назначеног времена.

Размотримо сада редослед процеса при настајању живота на Земљи према данашњим научним сазнањима. Почетна сазнања која су довела до садашњих почела су да се стичу око 1500. године тј. око 3000 година после Мојсијевог текста.

Основни процес од када почиње настанак данашњег космоса започиње Великим праском, када се раздвајају простор и материја, што се дешава пре више од око 14 милијарди година, тј. од момента у ком настаје време. Од овог момента почиње и ширење космоса. Шта је постојало пре момента настанка времена – нултог времена – о томе наука ништа не говори. Након настанка космоса хомогено распоређена материја у њему раздваја се и окупља у склопове, које чине јата галаксија, појединачне галаксије, звезде, планете и друга тела. У овом процесу настало је и један склоп, тј. скуп материје, из којег је временом настала данашња планета Земља и живот на њој.

Процес настајања Земље одвија се по геолошким еонима. У еону *преархајско доба* који почиње пре 4100 милиона година настаје Земља – планета. Поступним процесом из усијане масе дошло је, хлађењем и другим процесима, до образовања чврсте масе, која чини основу Земље, уз образовање гасовитог омотача који је окружује. Након смањења температуре испод 100 степени Целзијуса дошло је до кондензације дела гасовите воде, из гасовитог омотача, и стварања мора и океана, односно хидросфере на планети Земљи.

Даљим снижавањем температуре у еону *архаик*, који почиње пре 3800 милиона година, настале су прокариотске ћелије, које можемо сматрати првим живим организмима. У еону *протерозоик*, који почиње пре 2500 милиона година, настају еукариотске ћелије а затим, пре 900 милиона година, алге. Даљим настајањем живих организама у еону *фамерозоик* и његовом делу, ери *йалеозоик*,

који почиње пре 500 милиона година, настају љускари, рибе, вакуларне копнене биљке, семенарке, инсекти, папрати, рептили. У следећој ери, *мезозоику*, која почиње пре 240 милиона година настају сисари, птице, примати, цветнице. У *кенозоику*, који почиње пре 65 милиона година, повећава се број врста сисара, настају птице тркачице, данашњи биљни свет а пре 1,6 милиона година настају преци човека.

Упоређивање процеса и редоследа процеса наведених према Библији и према научним сазнањима доводи до следећих закључака:

– Реч „почетак“ из навода према Светом Писму (Пост. 1, 1) одговара нултом времену свемира према научним сазнањима. Разлика је у томе што према Библији Бог узрокује „почетак“, а научно тумачење не наводи разлог „почетка“, тј. Великог праска.

– Раздвајање светlosti од tame према Библији (Пост. 1, 4) одговара Великом праску јер се и у једном и у другом процесу дешава раздвајање укупности, тј. свемира на два дела – светlost и таму према Библији, односно простор и материју према науци.

– Стварање „свода“ који раздваја воду над сводом од воде под сводом које се помиње у Библији (Пост. 1, 7) одговара, у научном смислу, стварању граничних површина које раздвајају галаксије од њихове околине, односно других тела (звезда и првобитних планета) од њихове околине.

– Сабирање воде под небом на једно место и показивање сухог, наведено у Библији (Пост. 1, 9–10), одговара процесу када је хлађењем Земље испод 100 степени Целзијуса, дошло до преласка водене паре у воду при чему су настала мора и океани раздвојени од чврстог тла – копна.

– Каснији процеси у творевини – у Библији наведени у стихови-

ма Пост. 1, 11–25, којима се описује настанак живота на Земљи – почињу настајањем једноставних организама у области флоре а затим водених организама, птица и сувоземних животиња, што се уклапа у генерални ток настајања живих организама на основу научних сазнања, тј. према геолошким епохама.

– У тексту из Пост. 1, 26–27, као крајњи, најсавршенији облик живота организма настаје човек; настанак човека према научним сазнањима такође следује за настанком остатка природе.

На основу претходних поређења, јасно следи закључак да се глобални редослед стварања живота према Библији поклапа са глобалним редоследом који проистиче из савремених научних сазнања.

Упоредимо сада научна сазнања у време настанка Библије са данашњим, тј. савременим научним сазнањима. Научна сазнања којима данас располажемо нису постојала у време настанка Светог Писма. Илустрације ради, сматра се да савремена хемија започиње од 1789. године, савремена физика од 1680. г. а биологија од 19. века. Одређена појединачна сазнања из ових области настала су стотинама година и пре наведених датума, али то су у већини случајева била појединачна сазнања, везана за праксу и дневне потребе, уз пригодна објашњења.

На основу изнетог слободно можемо поставити питање: Шта је то што је писцима библијског текста омогућило уочавање врста и редоследа процеса настанка живота на планети Земљи, и поред огромног недостатка сазнања, боље речено непостојања одговарајућих сазнања из области природних наука у време настајања библијског текста?

Мислимо да можемо предложити следећи одговор – то је откриће Божије, моћ и реалност расуђивања, интуиција и вера.

– Прошлост и садашњост црквеног библиотекарства –

Библиотека манастира Велика Ремета

Библиотеке се не праве – оне распуштају

Српско средњовековно рукописно наслеђе, бројни сачувани рукописи, преписи и верзије старих текстова потврђују претпоставку да су манастирске библиотеке, почев од XII века, биле значајна средишта културног живота. Оне су од најстаријих дана својим садржајем морале да задовоље најужније литургијске потребе, па је збирка обухватала најмање дванаест књига. Библиотеке су планиране већ приликом оснивања манастира, о чему сведоче записани подаци у типицима Светог Саве. У *Карејском штицику* из 1199. године прописан је посебан режим за књиге у манастиру и проглашено начело неотуђивости манастирских књига, а у *Хиландарском штицику* упоредо са другим литургијским предметима помиње се прилагање књига приликом оснивања манастира.

О пажљивом односу према књизи и чувању књиге у манастиру говоре и правила Св. Теодора Студитског:

„Ако неко узме књигу и стане се неопрезно користити њоме, или буде узео другу књигу без одобрења онога који је чита, или стане тражити другу осим оне коју је с приговором узео, нека се тога дана не дотакне књиге уопште.

Ако књижничар не показује потребно старање о књигама, претресајући их, распоређујући их и чистећи сваку од прашине, онда он мора носити епитимију сухоједења.

Ко сакрије књигу у спаваоници и после клепања не врати је књи-

жничару без оправданог разлога, дужан је стајати у трпези за време обеда.“

После пада Смедерева, у XV веку, српски деспоти долазе у Срем, граде манастире и цркве, обновљају и чувају старију књижевност и утиру пут једној новој која траје и данас. У фрушкогорским манастирима, преписују се књиге староставне и они постају места духовности и писмености. Шишатовачка библиотека била је чувена по својим старим рукописним и штампаним књигама, међу којима је и *Шишатовачки апостол*. Овај рукописни апостол на пергаменту написао је јеромонах Дамјан 1324. у граду Ждрелу код Пећи. У богатој хоповској библиотеци, поред богословских дела, налазио се и добар број световних књига. Крушедол – деспотски манастир – био је један од главних књижевних центара. У њему су се преписивале и писале књиге. Крушедолска библиотека била је богата рукописним и штампаним књигама, а многе књиге имале су врло лепе иницијале и орнаменте. У манастиру Беочин чувало се рукописно *Четворојеванђеље*, писано 1560. године, а манастирска библиотека у Привиној Глави имала је неколико вредних србуља. У Раковцу је 1700. године начињен нови препис *Душановој законици*, а 1714. године написан познати *Раковачки рукописни србуљак*.

Нажалост, приче о богатству манастирских библиотека на Фрушкој гори су остале само успомене. Највећи број вредних

рукописних књига и оних насталих у штампаријама XVI и XVII века су неповратно изгубљене у пламену рата, неке од њих су у депоима некадашњих окупатора или у приватним збиркама, а тек понека се нађе у манастирским ризницама или је послата на конзервацију или чување у Библиотеку Матице српске или Народну библиотеку Србије.

У периоду после Другог светског рата рад на обнови манастирских и црквених библиотека карактерише стагнација, те о организованом раду у правом смислу речи, са уређеним каталогизма и инвентаром књига у овом периоду не може се ни говорити.

Данас су могућности формирања и увећавања црквених и манастирских библиотека велике, умногоме се на томе и ради. Неке од њих отварају се и за јавност. А што се њиховог положаја у склопу укупне библиотечке делатности у земљи тиче, он, слободно се може рећи, ни не постоји. Библиотеке при црквама и манастирима нису део Библиотечко-информационог система Србије (БИС). Када је, за потребе бележења и анализе стања библиотечке делатности у Србији, израђена МБС-база података (Мрежа библиотека Србије), међу понуђеним типовима библиотека стављене су и црквене, но оне се не уводе у јединствени Регистар библиотека. То значи да изостаје свако сазнање о њима, не прикупљају се подаци, нико се о њима и њиховом развоју стручно не ствара. А само њихово постојање обавезујуће је.

Велики јубилеј 500 година манастира Крушедол, 2009. године, био је прилика да се посете фрушкогорски манастири, сагледа стање у библиотекама и презентује јавности. Те године направљена је изложба са каталогом *Библиотеке фрушкогорских манастира* и пројекат *Кашалој библиотека фрушкогорских манастира* у чијој реализацији је предвиђено да учествују библиотекари Срема, Библиотеке Матице српске и Народне библиотеке Србије. Пројекат је благословио Епископ сремски Господин Василије.

У осам фрушкогорских манастира налази се око 9.000 књига, а око 300 књига су из XVII, XVIII и XIX века. Највредније су две рукописне књиге из XVII века, које се чувају у манастиру Мала Ремета, где су и написане. Осам манастира нема библиотеку.

Манастир Велика Ремета је 2009. године имао збирку око 1.500 књига које нису биле инвентарисане. С благословом игумана Стефана стручни рад у библиотеци је организован крајем 2010. године. Књиге су класификоване и започето је инвентарисање. Ове, 2012. године, када су урађене полице за књиге, библиотека је добила прави изглед.

Простор, опрема, физичка обрада, класификација и инвентарисање књижног фонда је први крупан корак у формирању једне нове, модерне манастирске библиотеке.

Библиотека се налази у светлој просторији од 150 m². У исти простор смештена је и изложба *Српско црквено и народно појање Димитрија Стефановића*.

Полице су израђене у комбинацији метала и дрвета, први и последњи ред полица одвојени су од таванице, пода и зидова 10 см. У библиотеци се налази радни сто и сто са четири читалачка места. У плану је да се библиотека опреми рачунаром, како за потребе стручне обраде, тако и за коришћење електронских извора, слушања и гледања CD-а и DVD-а.

Фонд библиотеке попуњава се првенствено поклонима, било

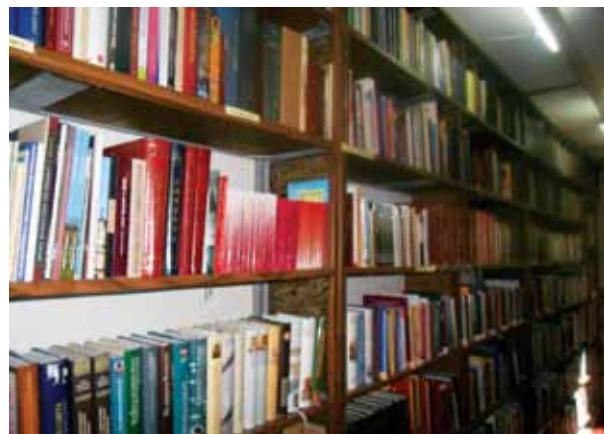
појединача, било институција (Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске, Радио Београд – акција *Књига солидарности*, САНУ, поједине издавачке куће). Касније, како библиотека буде живела, може се очекивати да се активирају и други видови набавке. У библиотеци се чувају 1–2 примерка, првенствено верске литературе. Сви вишкови биће поклоњени другим манастирима, пошто је Владика Василије планирао формирање још манастирских библиотека у Сремској епархији.

Структура библиотечког фонда:

1. Монографска, верска и световна литература
2. Серијске публикације (новине, часописи, годишњаци, календари)
3. Некњижна грађа (плакати, зидни календари, разгледнице, проспекти, CD, DVD)

Монографске публикације (3.564) су физички обрађене, класификоване и инвентарисане. Највише књига (80%) је из области религије, затим историје, друштвених наука, философије, уметности, књижевности и медицине. Најстарија књига у библиотеци је *Српско народно црквено појање I, Осмојланник* Стевана Мокрањца из 1920. године. У фонду се налази и 256 књига на руском језику. Осим речника, све остale књиге на руском језику су религиозног карактера.

Серијске публикације чини 21 наслов часописа религиозне садр-

1. Књижни фонд библиотеке

2. Учесници 49. сабора библиотекара Срема

жине, 6 наслова часописа световне садржине, зборници, календари и алманаси. Часописи су разврстани по насловима и послагани по бројевима. Следи њихов библиографски опис по ИСБД(ЦР) – Међународном стандардном библиографском опису серијских публикација и других континуираних извора.

Некњижна грађа – фотографије, плакати и позивнице, CD, DVD – није обрађена и то ће бити друга фаза у сређивању библиотечких фондова.

Ова манастирска библиотека је специјална библиотека која није позајмног типа. Очекују се, као корисници, пре свега, истраживачи завичајне историје, студенти теологије и свештеници, научни радници али и посетиоци и гости манастира који буду осетили потребу за добром и занимљивом књигом. Услови за рад у духовном миру биће, може се рећи, идеални.

Успостављањем рада библиотеке манастира Велика Ремета по правилима библиотечког пословања започета је и реализација прве фазе пројекта *Капело библиотешка фрушкојорских манастира*. На формирању ове библиотеке несебичну помоћ и велики допринос су дали господин Бора, који је из радио полице, госпођа Маријана Алемпић, која је подстакла, финансирала и помагала у физичкој обради књижног фонда, отац Максим, будући библиотекар са стручним испитом, задужен за инвентарисање и рад у библиотеци, уз стручну помоћ Гордане Пантић, библиотекара у Основној школи „Змај Јова Јовановић“ у Руми и Весне Петровић, библиотекара-саветника Библиотеке „Глигорије Возаровић“ у Сремској Митровици.

Први посетиоци ове манастирске библиотеке били су учесници 49. сабора библиотекара Срема, 5. октобра 2012. године. Том приликом су уручене књиге на поклон библиотеци од Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске, библиотеке Крагујевца, Новог Сада, Шида, Чачка, Завода за заштиту споменика, Музеја Срема, Архива „Срем“ и ДДОР Нови Сад из Сремске Митровице, уз жеље да библиотека не буде место на коме се само чувају књиге, већ да има и своје читаоце. Овим поклоном библиотека је обогатила свој књижни фонд за 290 књига.

Стручно старање од матичних библиотечких кућа, као и општинских, а у сарадњи са Патријаршијском библиотеком, било је подстrek срећивању, увећавању, отварању за читаоце, истраживању и представљању јавности постојећих црквених и манастирских библиотека. То би био делатни одговор на исказане потребе народа који се враћа коренима и својој вери. Књига би вршила мисију због које је и написана, а библиотеке би остваривале улогу због које се и формирају.

Весна Петровић, библиотекар-саветник
Библиотека „Глигорије Возаровић“
Сремска Митровица

Покажте се и верујте у Јеванђеље

Зборник беседа
Патријарха српског
Г. Иринеја

Ниш: Православна Епархија
нишка, 2012.

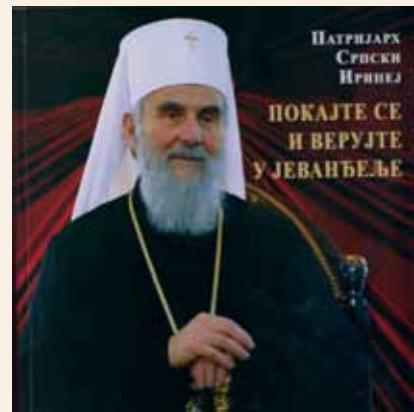
442 стр. ; илустр. ; 22x22 см
ISBN 978-86-89293-07-4

У издању Епархије нишке, у библиотеци Константинов ћут, објављен је зборник беседа Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја које је произнео у периоду од 1975. до 2010. године, док је седео на трону епископа нишских. Зборник беседа носи наслов *Покажте се и верујте у Јеванђеље*.

Зборник је сачињен од шест тематских целина: Светлост Христова просветљује све (беседе на Господње празнике); Пресвета Богородице, спаси нас! (беседе на Богородичне празнике); Диван Бог у Светима Својим (беседе на светитељске празнике); Покажте се и верујте у Јеванђеље! (беседе на јеванђелске теме); За Крст часни и Слободу златну (беседе на празнике српских светитеља); Ви који се у Христа хрстите, у Христа се обукосте (предавања на теме из пастирског богословља).

У предговору ове књиге садашњи Епископ нишки Г. Јован истиче да су архијастирске беседе његовог претходника на нишком архијерејском трону, а сада Патријарха Иринеја, богогласно свеђочанство о неуморном „проповедању Речи“ Божије, о упорном „настојању у време и у невреме“ на спасењу људском и о човеколубивом „тешењу, са сваком стрпљивошћу и поуком“ у духовном руковођењу душа жедних живе воде Бога Живога.

Треба одмах нагласити да беседе, објављене у зборнику, чини један део сачуваних беседа нека-

дашњег Епископа нишког, а данас Патријарха српског, тако да зборник, који је пред публиком, представља први од више будућих томова архијастирских беседа, обраћања и предавања. Објављене су изабране беседе из обимне текстуалне грађе, коју је аутор оставио за собом у архиви Епархије нишке. Из текстуалних материјала, који су уредништву били на располагању, види се да се аутор са великим пажњом припремао за сваку литургијску беседу. Са друге стране, озбиљност припремања беседе, то јест свесно предупређење сваке импровизације, открива и велико богословско поштовање проповедника према верницима—слушаоцима. Ове беседе су словенски плод ауторовог вишедеценијског архијастирског „трезвовања у свему“ ради јединства и напретка Цркве, „злопаћења“ ради сачувања и напретка богоповерене му пастве, „вршења дела јеванђелиста и испуњавања служења“ – проповедања Христа Распетога и Васкрслога свакоме и свима. За аутора беседничко-педагошки поступак карактеристично је и то да је библијске и богословске теме увек прожимао примерима из свакодневног живота, да би садржај проповеди што више приближио верницима, а њих спасоносној и животворној истини Речи Божије.

Од почетка свог епископског служења, попут свих истинских светосавских епископа Српске Православне Цркве, Његова Светост никада није одвајао програм Светога Јеванђеља и јеванђелски идеал од учешћа Цркве у конкрет-

ном крсноваскрсном историјском животу народа српског, како је и обећао у поменутој беседи на устоличењу: „У свим страдањима и народним трагедијама Црква је увек била уз народ и са њим, и у добру и у злу, делила његову судбину. У страдањима народним, Црква је патила као и њен народ, подгревала и јачала веру и наду у победу добра над злом, правде над неправдом. Останите и сада уз Цркву као уз тврди град, као уз светионик који обасјава вашу прошлост и осветљава ваш пут у будућност. Црква Православна је наш народ увела у ред историјских и културних народа и надахнула Га да створи дела непролазне вредности културног стваралаштва. Без Цркве нема духовног и моралног живота, а без тога се ни човек не би могао назвати истинским човеком“.

Аутор је тежио да на катедри епископа нишских изгради два идеала – *идеал јеванђелски*, остварен у непреbroјним светитељима Божијим, обоженим људима Божијим, и – *идеал свештосавски*, остварен у Светом Сави Српском, равноапостолном и васељенском, живом човеку Бога Живога, у ствари тај двоједни и јединствени идеал богољубивог човекољубља и човекољубивог богољубља, хришћанског православног родољубља и отаџествољубља, хришћанске љубави према свим људима и народима, према свецелој твари Божијој, одредио је благословени оквир свих видова епископског служења Епископа нишког Иринеја, аутора књиге *Покаже се и верује у Јеванђеље*, коју Епархија нишка објављује у знак најдубљег поштовања према Епископу Цркве Христове, који се тридесет и пет година (1975–2010) трудио, сејао и заливао, орао и преоравао нишку њиву Господњу – исписивао крвљу, знојем и сузама душе своје странице живе књиге Епархије нишке. Управо се та књига исписује већ вековима саборним и непрекинутим црквосаздањским трудом покољења хришћанских од времена ранохришћанских мученика наисуских и, потом, Св. цара Констанина Великог, првог хришћанског цара, родом из Наисуса (данашњега Ниша), преко средњовековних тиховатеља нишкога краја и новомуученика за *Крст часни и слободу златну* у временима турскога ропства, све до данас када прослављамо велики јубилеј – 1700-годишњицу прогласа Миланског едикта.

Тим путем светоконстантиновским – путем ношења свога крста у хоћењу за Христом (Лк. 9, 23), путем Крста као знака свепобеде Христове над светом (Јн. 16, 33), путем преображења света и историје силом Крста Христовог који побеђује, – ходили су кроз векове епископи нишки и, заједно са њима, свештеници, ђакони, монаси и верници богоспасаване Епархије нишке. Зато и библиотека коју покреће ова Епархија носи назив *Константинов пут*, а прва књига јесте управо зборник *Покаже се и верује у Јеванђеље*, књига у којој су објављене изабране архијастирске беседе које је Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј изговорио са катедре Епископа нишког у периоду свога епископовања у Нишу од 1975. до 2010. године.

Ђакон мр Ивица Чайровић

Из старог *Православља*

Вера у Бога оних који су приредили „Највећу представу света“

„Највећом представом света“ наша „Политика“ с правом је назвала подвиг астронаута Бормана, Ловела и Андерса – првих људи који су облетели Месец и после 6 дана, 27. децембра, „са оног света“ вратили се на Земљу.

Овом приликом задржаћемо се на 25. децембру 1968. године којом приликом смо на нашим екранима слушали упућене поздраве и честитке свима народима који су тога дана празновали Божић, Ови, славом овенчани астронаути су у „Аполу 8“ прославили Божић и за ручак се частили божићном ћурком кружећи око Месеца.

Божићно славље ових астронаута истичемо јер они припадају броју верујућих и броју Америчког атомског града Ок Рич, који има 31.000 становника од којих су 20.000 научници. Иначе извршни директор Института за нуклеарне студије у овом Америчком центру који има 25 цркава, др Вилијам Г. Полард у својој 41. години постао је свештеник 1952., док су четворица његових синова прислуживали приликом очевог рукоположења, када је цео свет слушао преко радио-телевизије и штампе ове речи: „Није тачно оно што неки мисле, да што има више науке то је потребно мање религије. Напротив што смо више просвећени науком то нам је религија све неопходнија. Наука нам пружа факта религија нам објашњава та факта. Наука нас снабдева снагом, религија нас учи како да ту снагу употребимо.“

Примеру Полардовом следовао је и један од највећих енглеских атомиста Ерлик Јенкинс, који је у својој 39. години (1963), такође постао свештеник Англиканске цркве, поновивши исто оно што је астронаут Глен рекао: „Бог ће бити свуда ма куда будемо ишли.“

Недавно је једна талијанска новинарка поставила највећем живом атомисти нашег века др Вернеру фон Брауну, између остalog, следеће питање:

... На kraју докторе фон Брауне, докле ће човек једног дана отићи? Наука се развија као радознalo дете?

Као што је човек у прошлости пронашао нова мора и нове континенте, тако ће једног дана открити нове светове. И никада се неће задржати на онome што је постигао. ТО ЈЕ ВОЉА БОЖЈА, СЕМ АКО ОН НЕ ПОЖЕЛИ НЕШТО ДРУГО...

М. Д. Протић

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 43, Београд, 2. јануара 1969. г., стр. 5

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

ФИНСКА

Конференција о квалитету образовања

Од 17. до 19. децембра је у Хелсинкију, главном граду Финске, одржана пета по реду Конференција о квалитету православног богословског образовања. На конференцији су, између осталих, учествовали и Пол Мајендорф, професор литургијског богословља са Академије Св. Владимира, затим протојереј Виорел Јонита, професор црквене историје са Православног богословског факултета Универзитета у Букурешту, протојереј Г. Стампакулос из Солуна, протојереј Р. Пјетаринен и презвитер Арсеније Черњикин. Пре почетка конференције учеснике је поздравио Митрополит хелсиншки Амвросије из Финске Православне Цркве.

На конференцији се првенствено разматрало коришћење модерних технологија у образовању у богословским школама али и различити аспекти размене студената као и усаглашавање наставног плана.

Извор: <http://www.nquote.eu/>

САД

Састанак у Белој кући

Више од 80 представника америчких православних организација састало се 18. децембра 2012. у Белој кући, како би размотрили могућности стратешке сарадње са Канцеларијом Беле куће за верско и суседско партнерство. Овај састанак је Канцеларија Беле куће организовала у сарадњи са организацијом Међународне православне добротворне организације (IOCC) чији су представници

О ИЗЛОЖБИ „БЕСМРТНИЦИ: БОГОВИ ГРЧКЕ“ У МИНХЕНУ Мит уместо мисије

Још је Хесиод ламентовао – „Све је препуно богова“. У античкој Грчкој их је преко три стотине било познато, иако их је, сматрају митографи, било још више. У минхенској колекцији „Античких старина“ (*Antikensammlungen*) и „Глиптотеки“ (*Glyptothek*), отворена је амбициозна изложба под називом „Бесмртници: Богови Грчке“ – *Die Unsterblichen. Götter Griechenlands*, која ће трајати до 7. јула 2013. г.

Нови управник ових двеју институција, покрај минхенских Пропилеја, Флоријан С. Кнаус вели лапидарно: „Богови Грчке су велика *Patchwork-family* са чврстом хијерархијом. Сви су они подређени шефу Зевсу и, сходно подели дужности, сви они послују да испуне план у његову корист“.

Оддавно су митови који се односе на Зевса и његово окружење постали централно наслеђе културе Запада. Све што о њима зnamо добили смо пре-ко епова Хомера и Хесиода. Отуда се портрети ове двојице песника налазе на почетку ове занимљиве изложбе. Овде је изложено 567 експоната, но претраживање кроз тематске комплексе у тој прашуми експоната не пада тешко благодарећи прегледној структури изложбе. Сва објашњења дата су са дидактичком прегледношћу у азбучном поретку од Афродите до Зевса, чиме се стиче утисак да се ова изложба готово визуелно уздиже у митолошки лексикон. Материјал ове изложбе се концентрише око три велика тематска комплекса. Први комплекс је посвећен природи богова, њиховим атрибутима и склоностима. Други је посвећена њиховим међусобним односима и деловању у митовима, а трећи је, у обрнутој перспективи, контакт богова са људима, питање њиховог култа, поштовања и слављења.

У поређењу са монотеистичким религијама са строгим, морално узвишеним, свезнајућим и свемогућим Богом, код старијих Грка је на делу многобожачки антропоморфизам, односно све се збива по мери човека. Писано фиксирали религиозни закон није постојао; отуда није могао настати никакав мисионарски програм. Политеизам је оличење моралног релативизма, о чему обилато сведочи ова изложба. Богови Грка су аморални – они обмањују, краду и кују сплетке и радо се уплићу у фриволне љубавне авантуре, те их је отуда Платон оштро критиковao.

Концепт изложбе је тако замишљен да она не почива ни на каквим премисама и предзнању, већ је све (*ab ovo*) објашњено. Томе служе веома инструктивне табеле са родословима као и са опширним објашњењима и детаљним илустрацијама. То се односи како на вазе и посуђе, тако и на мале фигуре, мале и велике скулптуре, декоративне објекте (накит), новац... Каталог са 600 страна прати ову занимљиву, пажње широке публике вредну изложбу.

Прошођакон Зоран Андрић

такође учествовали на овом састанку. О улози православних хришћана у пружању социјалне помоћи, затим у пружању помоћи приликом елементарних непогода али и о развоју заједнице у Сједињеним државама разговарали су представници Румунске, Руске и Грчке Православне Цркве.

Председник управног одбора Међународних православних добротворних организација, Мајкл Хомси је ис-

такао да је „могућност за овакав ниво разговора са Белом кућом важна као би се међу заједницама изградило разумевање и како би се одговорило на потребе које православна заједница има у Сједињеним државама“ дојађући да је овај састанак важан корак ка уједињењу напора православних хришћана да ефикасно служе својим заједницама. Опшријији извештај је доступан на <http://www.iocc.org/>.

У СВЕТУ

Рождество Христово

Хришћанске цркве које времерачују по Грегоријанском календару прославиле су 25. децембра Рождество Христово – Божић.

Папа Бенедикт XVI је на Бадње вече запалио божићну свећу мира у прозору својих приватних одаја у Ватикану. Ходочасници, туристи и грађани Рима окупљени на Тргу Светог Петра поздравили су паљење свеће. Папа је затим у базилици Светог Петра служио вечерњу мису уочи Божића. Поглавар Римокатоличке цркве одржао је на Божић са прозора базилике Светог Петра у Ватикану традиционални божићни говор, упутивши поруку „Граду и свету“.

„Желимо оно што можемо да ухватимо, желимо срећу која је на дохват руке... Толико смо 'пуни' себе да немамо места за Бога“, рекао је папа истичући да они који немају места за Бога у свом животу ускоро неће имати места ни за друге, како преноси „Ројтерс“.

Он је рекао окупљенима да се помоле за оне који данас „живе и пате“ у Светој земљи и позвао је на мир међу Израелцима и Палестинцима и међу народима Сирије, Либана и Ирака, као и миран суживот хришћана и муслимана.

У катедрали Узнесења Блажене Девице Марије у Београду на Бадње вече је звонима и постављањем малог Исуса Христа почела свечана миса – Пеноћка, коју је предводио београдски надбискуп Станислав Хочевар.

А на хиљаде хришћана из целог света окупило се и у Витлејему, на прослави Божића, на месту где је рођен Исус Христос. Израелска војска је за време божићних пра-

знака смањила своје безбедносне мере како би олакшала кретање хришћанских верника.

Рождество Христово 25. децембра обележавају истовремено и Православне Цркве које су прихватиле ново рачунање времена.

У својој божићној Посланици, Његова Свесветост Патријарх константинопольски Варнава је позвао све људе добре воље да се залажу за мир у свету додајући да су „љубав и мир кључне особине ученика Господњих и сваког хришћанина. Зато охрабримо једни друге, током ове Године глобалне солидарности, да уложимо свесни напор – као појединци и као народи – како бисмо ублажили нехумане последице настале због неједнакости и како би најслабији међу нама остварили своја права... Тако ћемо заиста бити сведоци – бар до оне мере која је могућа – остваривања мира на земљи.“

Преко хиљаде хришћана окупило се на божићној Литургији у Сирији, у срцу Дамаска. У свом обраћању верницима, Патријарх антиохијски Јован (Јазиги), наследник блаженопочившег Патријарха Игњатија IV, позвао је сиријске вернике да остану крај својих огњишта упркос крвопролићима. „Ми хришћани живимо овде и овде ћемо и остати“, истакао је Патријарх.

Изградња цркве

У Бангкоку, највећем и главном граду Тајланда ће са благословом

Његове Светости Патријарха московског Кирила бити изграђен нови православни храм. Камен темељац је постављен 20. децембра а црква ће бити посвећена Св. Николају Мирликијском Чудотворцу.

У парохији Св. Николаја у Бангкоку, која је основана 1999. године, данас постоји само једна капела а храм би требало да буде изграђен и освећен у току 2013. године.

Руска Православна Црква има пет парохија у Краљевини Тајланд.

Извор: <http://www.orthodox.or.th/>

СЛОВАЧКА

Кирило и Методије ипак на кованицама

Словачки министар финансија Петер Кажимири изјавио је да је Европска комисија ипак одобрila да се на кованицама од два евра – које Словачка народна банка наредне године пушта у промет – ипак нађу хришћански симболи.

Да подсетимо, првобитно је било предложено да се на главама Светих Кирила и Методија (чији ликови ће се налазити на тим кованицама) буду приказани ореоли а у њиховим рукама крст; међутим, крст и ореол су засметали неким чланицама Европске Уније. Одређене чланице Европске Уније су затражиле да овај новчић од два евра, који треба да буде пуштен у промет повод обележавања 1150. година од доласка браће Кирила и Методија из Солуна у Велику Моравску, ипак буде верски неутралан.

Словачка влада је најпре пристала да уклони ореол и крст, али је тај потез изазвао ошtre реакције у Словачкој те су Словачка народна банка и влада ипак одлучиле да инсистирају на првобитном графичком предлогу.

М. Пејровић

У БЕОГРАДУ

О савременој Турској

У Београду је, 1. децембра 2012. у организацији Института за европске студије, уз координацију др Мише Ђурковића и др Александра Раковића, одржан научни скуп „Турска – регионална сила?“. На скупу, на коме су учешће узели дипломате, политичари, економисти, историчари, културолози и други стручњаци, разговарано је о савременој Турској са различитих аспекта. Учесници су анализирали противвречности неосманске политике и унутрашњих политичких дешавања, те економске, културолошке, верске прилике, спољну политику и нарочито њену улогу на Балкану. Скуп је део настојања да се спозна у којој мери Турска постаје важан регионални и глобални фактор, какве су пројекције развоја у будућности и како ће то утицати на положај Србије и српског народа.

Данко Страхић

УАМБАСАДИ КРАЉЕВИНЕ НОРВЕШКЕ Признање „Човекољубљу“

Награде за најбоље пројекте у 2012. које је финансирала Влада Краљевине Норвешке додељене су 10. децембра 2012. у резиденцији Нилса Рагнара Камсвога, амбасадора Краљевине Норвешке у Републици Србији. Образложији награду Човекољубљу, добротворној фондацији Српске Православне Цркве, заштитник грађана г. Саша Јанковић нагласио је да та Фондација професионално и са пуно полета и енергије обавља свој посао и постиже видљиве резултате. Награду за унапређење квалитета живота

У Задру оживела усташка творевина Анте Павелића

Оно што ни највећи песимисти међу нама нису очекивали, дошло је. После регистрације проусташког удружења тзв. „Хрватске православне заједнице“, шире јавност је јуче (11. децембра 2012) преко електронских медија и тзв. Прогласа ХПЗ обавештена о „устоличењу“ извесног Александра Иванова (иначе бугарског порекла) за „свештеника хрватских православаца“.

Познато је да је усташки злочинац Анте Павелић 1942. године основао ХПЦ са циљем да потпуно уништи Српску Православну Цркву и искорени Србе са простора НДХ – пошто претходне методе насиљног покрштавања и масовних убиства по логорима широм Хрватске нису донеле доволно резултата.

Користимо такође ову прилику да све вернике Српске Православне Цркве и православне Србе на просторима Далмације обавестимо о горе наведеној чињеници и да их позовемо да остану верни својој Српској Православној Цркви, своме језику и својој култури и да се чувају од лажних пастира, „који долазе у оделу овчијем, а унутра су вуци грабљиви“ (Мт. 7, 15).

Исто тако, апелујемо и на институције Р. Хрватске да у своме домену заштите наше вернике и наше црквене објекте од могућег прозелитизма и напада овог милитантног удружења. Ово помињемо пошто поменуто удружење у свом програму отворено заговара усташке, фашистичке и геноцидне идеје, које су противне како Уставу РХ, тако и свим позитивним тековинама европског демократског друштва.

Извор: Епархија далматинска

људи који живе у удаљеним местима примио је директор Фондације, мр Драган М. Макојевић, који је том приликом рекао: „Ова награда је велика част и подршка у напорима које је Човекољубље предузимало и предузима у циљу очувања достојанства и права на достојанствен живот. Истовремено ова награда је и позив на још већу жртву и обавеза да се још истрајније настави на путу пружања помоћи онима којима је најпотребнија“

НА ПБФ У БЕОГРАДУ Одбрана докторске дисертације

На Православном богословском факултету, 11. децембра 2012., пред петочланом комисијом (др Радомир Поповић, редовни професор, ментор; академик др Љубодраг Димић, редовни професор; др Мирослав Јовановић, редовни професор; др Максим Васиљевић, ванредни професор; др Зоран Крстић, ванредни професор), докторску ди-

сертију под насловом *Историјско-канонски аспекти односа карловачке управе Руске заједнице Цркве и Московске патријаршије* одбранио је мр Владислав Пузовић, асистент на Катедри за општу историју цркве П Универзитета у Београду.

Извор: bfpsc.bg.ac.rs

У ЕПАРХИЈИ РАШКО-ПРИЗRENСКОЈ Посета Владику Максиму

Епископ западноамерички Максим посетио је Епархију рашко-призренску како би уочи наступајућих Божићних празника поделио прикупљену помоћ за угрожене породице и српску децу на Косову и Метохији. Владика Максим посетио је најпре српска села у околини Каменице, а по-

Помозимо Тијани

Огњановић Тијана, рођена 5. маја 2005. године у Београду, од своје друге године живота се лечи на Институту за мајку и дете у Београду као тежак срчани болесник са дијагнозом *cardiomopathia restrictiva*. Стање мале Тијане се није поправљало. Напротив. Једина реална опција која је саопштена родитељима јесте трансплантирање срца, те им је у том смислу саветовано да покушају да предузму одговарајуће кораке. Таква врста операције не ради се ради у нашој земљи, а Републички завод за здравствено осигурање не покрива трошкове операције ни постоперативног лечења. Операцију је могуће обавити у Бечу, а трошкови саме операције

се крећу око 120.000 евра. Трошкови постоперативног лечења могу дистићи цифру која је потребна за саму операцију, имајући у виду да је један болнички дан на клиници у Бечу око 700 евра, а боравак на интензивној нези око 2300 евра. Тијана би могла да се нађе на листи 1.1.2013. године, до када би требало прикупити потребан новац.

Свако ко жели и у могућности је може уплатити новчана средства на рачунима отвореним код Комерцијалне банке а.д. Београд, Светог Саве 14, на име Тијана Огњановић, Розе Луксембург 35, 11000 Београд, Србија:

Динарски рачун: 205-9011004816395-73

Девизни рачун: SWIFT: KOBRSBG, IBAN: RS35205903101860366239

За сва додатна питања можете контактирати родитеље Јелену (мобилни телефон: 064/ 881 64 24) и Небојшу Огњановића (мобилни телефон: 064/ 892 72 74).

том је у капели Св. Максима Исповедника у манастиру Грачаница служио Свету Литургију и по-делио новчану помоћ за децу из сиромашних породица. Преосвећени Епископ рашко-призренски Г. Теодосије пренео је Епископу Максиму и његовим епархијанима искрену благодарност на појртвованом труду и љубави коју показују према верном народу на Косову и Метохији.

Апликација за Apple мобилне уређаје

Са благословом Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве Епархија рашко-призренска, направила је *Светионик* – апликацију за Apple мо-

билне уређаје која садржи православни календар за 2013. годину и подсетник. Део прихода од продаје *Светионика* намењен је обновљењу Богословији „Св. Кирило и Методије“ у Призрену. Апликацију можете купити на следећем линку: <https://itunes.apple.com/us/app/svetionik-pravoslavni-kalendar/id568764170?ls=1&mt=8>.

За сада је овај програм доступан на српском језику. Планирано је да наредне верзије буду и на енглеском језику и да садрже корисне информације о нашим најзначајнијим манастирима и црквама на Косову и Метохији (адресе, контакти,

историја, живопис, празници и важни датуми...)

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ Нова издања

Епархија нишка је објавила неколико капиталних дела у 2012. години, која су штампана у оквиру прославе јубилеја 1700. годишњице Миланског едикта.

Издвајају се две монографије *Икона Христос* (објављена на енглеском, руском и српском језику) и *Икона и химна Богородици*, које су понос целе Српске Цркве у данима прославе; као и збирка изабраних беседа Патријарха ➔

српског Г. Иринеја *Покаже се и верујте у Јеванђеље*. Треба истаћи и књигу *Хриштолођа*, која је већ препозната као уџбеник и помоћно средство у проучавању православне доктрине. Епархија нишка је заједно са Академијом Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију објавила и допуњену докторску дисертацију Епископа нишког др Јована (Пурића) под називом *Философија идейотије Светог Јована Златоуста*, на српском, енглеском и немачком језику.

У МИТРОПОЛИЈИ ДАБРОБОСАНСКОЈ **Два рукоположења**

Његово Високопреосвештенство Митрополит дабробосански Г. Николај служио је Свету Архијерејску Литургију, 15. децембра 2012. г. поводом крсне славе патроплиса Св. Јоаникија Девичког, који се налази у његовој резиденцији у Сокоцу. Том приликом је у чин ђакона рукоположио Александра Секулића службеника Митрополије у Сокоцу. На Светој Архијерејској Литургији коју је служио у недељу 16. децембра, у Храму Успења Пресвете Богородице на Палама у чин ђакона рукоположио је Видака Вујадиновића, професора на Богословији „Св. Петар Дабробосански“ у Фочи.

Литургијама је присуствовао велики број вјерника који су се том приликом и причестили.

Извор: Дабар инфо

У ХЕРЦЕГ НОВОМ **Храмовна слава**

У селу Мокрине, које се налази у залеђу Херцег Новог, 17. де-

cemбра 2012. г. служена је Света Литургија у Цркви Св. Варваре поводом прославе храмовне славе. Црква је била мала да би примила све окупљене вјернике па је велики број остао у порти, а био је присутан и представник локалне управе Општине Херцег Нови. Свету Литургију је служио протојереј-ставрофор Благота Васиљевић уз саслужење протојереја-ставрофора: Предрага Видаковића, Радомира Никчевића, протојереја Владана Пантелића, јереја: Шпира Живковића, Гојка Мрачевића, Живана Вукојевића, Драга Пешикана и Небојше Вуловића. Након причешћа опходила је литијска поворка око храма. После ломљења крсног колача о. Благота је врло надахнутим ријечима још једанпут све присутне у најкрајним цртама упознао са житијем Св. Великомученице Варваре.

Радован Арнаућ

У ЈОХАНЕСБУРГУ **Народна библиотека за ЦШО**

Старешина Храма Св. апостола Томе у Јоханесбургу отац Пантелејмон се, на предлог Министра културе Владе Републике Србије, састао са г. Дејаном Ристићем – директором Народне библиотеке Србије и гђом Иваном Николић – Начелником одељења селективне набавке НБС, приликом свог недавног боравка у Београду.

Овај састанак је дао конкретне резултате и већ доноси добре плодове. Добротом и визијом г. Ристића, гђе Николић и

осталих запослених у НБС, библиотека наше ЦШО „Св. Сава“ у Јоханесбургу ће ускоро бити богатија за 230 књига. Недавно смо добили писмо у коме нас представник НБС обавештава да је прва пошиљка књига за слање спремна и да ће ускоро стићи у нашу једину српску светињу у Африци. Дакле, ово није једина пошиљка која се припрема и надамо се да ће наша скромна али веома вредна библиотека у Јоханесбургу у скоријој будућности бити богатија за још неколико контигената књига коју нам шаље Народна библиотека Србије.

Извор: ЦШО Јоханесбург

АМФИА

064/167-9082 064/800-1322

AMFIA

Ибарска 40, 37000 Крушевац
037/491-138
informacije@amfia.rs
www.amfia.rs

Протонамесник Бошко Гагић (1952-2012)

На гробљу, у родном селу Зеленград код Обровца у Кининској крајини, 6. децембра 2012. сахрањен је протонамесник Бошко Гагић, свештенослужитељ Цркве Св. Марка у Београду. Опроштајни помен над гробом оца Бошка служио је Његово Преосвештенство Епископ далматински Фотије са осам свештеника.

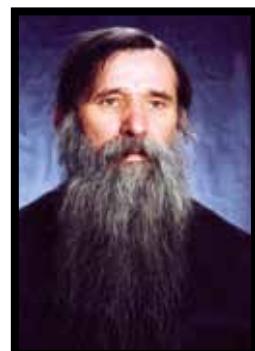
Протојереј Бошко Гагић рођен је 8. децембра 1952. у Зеленграду од оца Милоша и мајке Олге. Године 1974. завршио је Богословију „Св. Три Јерарха“ у манастиру Крка. Оженио се Златом, са којом је добио синове Александра и Синишу. Син Александар је свештеник у Храму Св. Стефана Дечанског у Железнику.

У чин ћакона Бошко Гагић рукоположен је 1976. у Цркви Св. Георгија у Углима код Сплита, а годину дана касније у чин презвитера у манастиру Крка. Постављен је за пароха у селу Жагровићу, где је остао две године, а потом је премештен у Врлику где је служио своју пастирску службу све до 1992., одакле је због ратних прилика морао да крене у избеглиштво. Блаженопочивши Патријарх Павле га поставља за духовника у Цркви Св. Марка, где је предано врлико своју пастирску службу све док га тешка болест није приковала за постельју. Упокојио се у Господу 1. децембра 2012.

Опело оцу Бошку Гагићу служио је, 5. децембра у Цркви Св. Марка, Епископ хвостански Атанасије, уз саслу-

жење тридесет пет свештеника и пет ћакона и појање хора „Св. Деспот Стефан“. Владика Атанасије пренео је породици оца Бошка Гагића саучешће и благослов које им је упутио Патријарх српски Иринеј и беседио: „Отац Бошко је као и многи други дошао у Београд сиромашан, али пун вере. Служио је у овом светом храму у којем су нашли утеху хиљаде прогнаних православних Крајишника. Одликовао се не-престано, поред материјалног сиромаштва, бескрајном смиреношћу, скромношћу. Увек је био на чекању. Никад није добио оно што је тражио на земљи. Он је био управо симбол једног православног Србина, увек на потезу, увек у покрету, никад на једном месту, никад сигуран, увек у очекивању. Да, али се може рећи да је отац Бошко био све време код куће. Јер оно што је његово најбитније он је носио у себи, и своју веру, и своју припадност православљу, Цркви Православној, народу српском. Свој завичај је у себи носио. Познато ми је да је само неколико дана пред одлазак, пред растанак са нама, изразио жељу да га врате у његов Зеленград.“

Јово Бајић

Протојереј-ставрофор Димитрије – Диша Марковић (1936-2012)

Дугогодишњи службеник и директор Патријаршијске управне канцеларије, а потом и парох при Храму Светог Саве у Београду протојереј-ставрофор Димитрије – Диша Марковић упокојио се у Господу 5. децембра 2012. г. после краће болести.

Рођен је 15. септ. 1936. г. у селу Тврдојевцу код Уба, у Епархији шабачко-ваљевској. По завршеној Богословији у манастиру Раковица 1954. г. дипломирао је на Богословском факултету СПЦ 1960. г. а на Филолошком асполирао у групи за славистику.

Са његовом верном животном сапутницом Радмилом рођ. Милојковић, венчао се у Храму Св. Александра Невског 1964. г. Она му је била пуних 47 година духовна снага и потпора у његовом животу, који је био испуњен многим бригама и искушењима, јер је обављао најодговорније дужности у СПЦ. Због тога му је врло тешко пао, прошли године, овогемаљски растанак са њом која му је подарила два сина, Дејана и Небојшу. Старији Дејан већ више година ради у Српској Патријаршији.

Прота Димитрије је као ретко ко прошао све степенице једног црквено-административног службеника, од приправника до директора ПУ Одбора. Благословом Патријарха Германа, 8. маја 1968. г. рукоположен је за ћакона.

Пуних 17 година био је ћакон Цркве Лазарице на Звездари где је био омиљен због својих проповеди. Због тога је био врло често ангажован на разним скуповима и трибинама, а на Св. Симеона Мироточивог 1980. г., у Патријаршијској капели одликован је чином протођакона. Поред дара беседништва и дара за црквену администрацију, поседовао је врло добро знање руског језика.

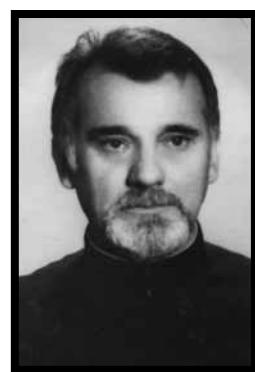
По указаној потреби и по молби на Аранђеловдан 1985. г. рукоположен је за свештеника, и две године је обављао дужност духовника при Храму Св. Трифуна на Топчидерском гробљу, а 1. марта 1987. г. био је постављен за седмог пароха при малом Храму Св. Саве у Београду где је био све до пензионисања 15. јуна 2005. године.

По пензионисању прата Димитрије је и надаље активно учествовао у животу наше Свете Цркве. Обављао је једну врло тешку и одговорну дужност духовника у Централном затвору Србије, где је служио, причешћивао и пружао утеху наду и веру људима које су скоро сви одбацили и презрели.

Његов вишедеценијски труд и рад на свим пољима делатности наше Цркве признат је највишим свештеничким одликовањем, правом ношења напрсног крста, а које му је уручио Високопреосвећени Митрополит Амфилохије (његов школски друг из Богословије у Раковици), у својству заменика Његове Светости Патријарха Павла, 2009. године.

Последњих година прата је био причисљен Храму Св. Василија Острошког на Бежанијској коси, где је служио и често проповедао вернима овог храма, који су га са тугом испратили у суботу 8. децембра 2012. г. Заупокојену Литургију служио је Епископ хвостански Атанасије уз саслужење више свештеника и ћакона, а потом и опело у Храму Св. ап. Томе на Бежанијском гробљу.

Протођакон Стеван Райчић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско усавучивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
"GPS" - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ ОПУ 30 76 245; 30 76 246
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – **са програмирањем** и откуцањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин: 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је низа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. **ОБНОВА** старих, механичких, од историјског значаја **ЧАСОВНИКА**

3. **ЧАСОВНИЦИ** нови и тачни и још сами пре-
лазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;
064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЦБЕНИЦА

шифра претплатника
(получава служба претплате)

**Претплаћујем се на
следеће часописе**

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи